

STANJE PORICANJA

SRBIJA 2024
LAGANJE O ZLOČINIMA POD ZASTAVOM

Autori

Branimir Đurović, Marko Milosavljević

Naslov

Stanje poricanja – Srbija 2024: Laganje o zločinima pod zastavom

Za izdavača

Sofija Todorović

Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR Srbija)

Dobračina 4, Beograd

Lektura i prevod

Ivana Radović

Dizajn

Boris Firicki

Beograd, 2025. godine

This publication was produced as part of the project 'The Future is Ours: Enhancing Peace Culture by Combating Hatred and Promoting Prevention Practices,' funded by the German Federal Agency for Foreign Affairs. The views expressed in this report do not necessarily reflect the positions of the donor.

Sadržaj

Spisak skraćenica	2
Uvod	3
Metodološki okvir	4
Postupanje pravosudnih institucija	6
Postupci i izjave izvršne vlasti: Stanje poricanja tokom 2024. godine	9
Nosioci narativa poricanja prema ratnim zločinima	12
Medijska zloupotreba počilaca	13
Estetika poricanja	16
Veličanje osuđenih ratnih zločinaca	17
Vladimir Lazarević	17
Vojislav Šešelj	19
Veselin Šljivančanin	20
Nebojša Pavković	21
Nikola Šainović	21
Vinko Pandurević	22
Dragan Vasiljković	22
Franko Simatović	22
Prakse poricanja pojedinih ratnih zločina	24
Genocid u Srebrenici	24
Drugi ratni zločini	32
Izborna kampanja za lokalne izbore 2024. godine	33
Tabele sa primerima institucionalnog poricanja	37
Tabela sa primerima vaninstitucionalnog poricanja	40

Spisak skraćenica

BIRN – Balkanska istraživačka mreža Srbije
 BiH – Bosna i Hercegovina
 VRS – Vojska Republike Srpske
 JNA – Jugoslovenska narodna armija
 JTRZ – Javno tužilaštvo za ratne zločine
 KRIK – Mreža za istraživanje kriminala i korupcije
 MKSJ – Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju
 MRMKS – Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove
 MUP – Ministarstvo unutrašnjih poslova
 NATO – Severnoatlantski savez
 NUNS – Nezavisno društvo novinara Srbije
 OEBS – Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
 OVK – Oslobodilačka vojska Kosova
 RDB – Resor državne bezbednosti MUP-a Srbije
 RTRS – Radio-televizija Republike Srpske
 RTS – Radio-televizija Srbije
 RTV – Radio-televizija Vojvodine
 SNS – Srpska napredna stranka
 SPS – Socijalistička partija Srbije
 SRJ – Savezna Republika Jugoslavija
 SRS – Srpska radikalna stranka
 UN – Ujedinjene nacije
 VJ – Vojska Jugoslavije
 VRS – Vojska Republike Srpske
 YIHR – Inicijativa mladih za ljudska prava
 JSO – Jedinica za specijalne operacije
 ODIHR – Kancelarija OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava

Uvod

Od svog nastanka 2003. godine, Inicijativa mladih za ljudska prava zalaže se za društvo zasnovano na istini, pravdi, odgovornosti, slobodi, demokratiji i miru. Kao preduslov za takvo društvo, aktivistkinje i aktivisti Inicijative mladih za ljudska prava vide suočavanje sa prošlošću, uvažavanje činjenica o zločinima počinjenim tokom oružanih sukoba u bivšoj Jugoslaviji i prihvatanje odgovornosti za njih.

Izveštaj o poricanju ratnih zločina tokom 2024. godine treći je po redu izveštaj koji, kroz nekoliko segmenata, prati nit institucionalnog negiranja ratnih zločina iz devedesetih godina prošlog veka od strane zvaničnika Republike Srbije. Izveštaj počinje analizom postupanja pravosudnih institucija koje, kada je reč o procesuiranju ratnih zločina, utemeljuju princip poricanja i nekažnjivosti. Nakon toga sledi kratak pregled praksi poricanja tokom 2024. godine, glavnih nosilaca tih praksi, medijske manipulacije počinilaca kao i estetike poricanja. Na kraju Izveštaja detaljno su prikazane prakse poricanja kroz poricanje pojedinačnih ratnih zločina, kao i prakse glorifikacije ratnih zločinaca uz osvrt na izbornu kampanju za lokalne izbore koji su održani u junu 2024. godine.

U februaru 2024. godine YIHR je pozvala tadašnju predsednicu Vlade Srbije u tehničkom mandatu Anu Brnabić, da što pre odgovori na pismo Dunje Mijatović, komesarke za ljudska prava Saveta Evrope u kome se preporučuju koraci za unapređenje procesa suočavanja sa ratnom prošlošću. Od tada do danas, ni Brnabić kao ni sada već bivši predsednik Vlade Miloš Vučević nisu odgovorili na pismo komesarke Saveta Evrope.¹

U izveštaju o napretku Srbije u polju vladavine prava za 2024. godinu, koji je u septembru 2024. godine objavila Evropska komisija, konstatovano je da je u slučaju Srbije „bilo brojnih slučajeva veličanja ratnih zločinaca, davanja medijske platforme ratnim zločincima i negiranja ratnih zločina i genocida”.² Na kontinuitet praksi poricanja ratnih zločina, ukazao je i glavni tužilac Međunarodnog rezidualnog mehanizma za krivične sudove Ujedinjenih nacija (MRMKS) Serž Bramerc koji je u decembru 2024. godine za BIRN izjavio da negiranje ratnih zločina i veličanje počinilaca tih zločina u zemljama bivše Jugoslavije danas zastupljenije nego ikada pre i predstavlja najveću pretnju napretku u regionu.³

Tokom 2024. godine nije bilo pokretanja domaćih istraga za ratne zločine protiv lica koja se spominju u presudi Jovici Stanišiću i

1 YIHR, Komesarka Saveta Evrope za ljudska prava poziva vlasti u Srbiji da uklone murale ratnih zločinaca, 23.2.2024: <https://yihr.rs/bhs/komesarka-saveta-evrope-za-ljudska-prava-poziva-vlasti-u-srbiji-da-uklone-murale-ratnih-zlocinaca/>

2 Radio Slobodna Evropa, Brisel poziva Srbiju na napredak u pravosuđu, gonjenju ratnih zločinaca i poštovanju medijskih sloboda, 6.9.2024: <https://www.slobodnaevropa.org/a/evropska-komisija-izvestaj-srbija-eu/33109393.html>

3 BIRN, Bramerc: Veličanje ratnih zločinaca „opstruiše bolju budućnost”, 30.12.2024: <https://balkaninsight.com/sr/2024/12/30/bramerc-velicanje-ratnih-zlocinaca-opstruiše-bolju-buducnost/>

Frenku Simatoviću. Suprotno tome, od strane zvaničnika Srbije glorifikuju se osobe poput Radojice Božovića ili Živorada Ivanovića koji bili oficiri zloglasnih Crvenih beretki odnosno kasnije JSO. Protiv Božovića i Ivanovića postoje sumnje da su počinili ratne zločine širom BiH i Hrvatske. To je posebno zabrinjavajuć trend u godinu u kojoj je doneta oslobađajuća presuda za ubistvo novinara Slavka Ćuruvije, u predmetu gde su optuženi bili takođe pripadnici i visoki funkcioneri Resora državne bezbednosti (RDB) za vreme Miloševićevog režima.⁴

Koliko je poricanje uzelo maha, posebno kada je reč o genocidu u Srebrenici, govori i nivo prećutkivanja pisma Radoslava Krstića koje je MRMKS objavio u novembru 2024. godine. U pismu u kome je zahtevao prevremeno puštanje na slobodu, Krstić je prihvatio ličnu odgovornost i kao jedan od osuđenih za pomaganje u genocidu naveo da bi „glasao za Rezoluciju o Srebrenici”.⁵

S obzirom na to da je 2024. godinu obeležila kampanja dezinformacija vlasti u Srbiji usmerena protiv usvajanja Rezolucije o genocidu u Srebrenici, koja je 23. maja izglasana u Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija (UN), ovogodišnji izveštaj nosi naziv „Laganje o zločinima pod zastavom”.

Metodološki okvir

Treći godišnji izveštaj Inicijative mladih za ljudska prava o poricanju ratnih zločina i drugih kršenja ljudskih prava u vezi sa oružanim sukobima na prostoru bivše Jugoslavije metodološki se zasniva na analizi sadržaja izjava političkih zvaničnika i drugih pojedinaca, kao i službenih saopštenja institucija i medijskih sadržaja.

U odnosu na izvor poricanja, kao i u odnosu na to ko je nosilac poricanja, možemo razlikovati institucionalno i vaninstitucionalno poricanje.

Institucionalno poricanje u Srbiji utemeljeno je u državnoj politici sećanja, koju odlikuje istorijski revizionizam, relativizacija počinjenih zločina i poricanje odgovornosti za njih.

Vaninstitucionalno poricanje prisutno je pre svega u medijima, a njegovi nosioci su ne samo mediji, već često i ugledni članovi društva, poput univerzitetskih profesora i penzionisanih vojnih lica, ali i kvazinaučnici i kvazieksperti, kao i različite desničarske i/ili ekstremističke grupe.

⁴ Fondacija Slavko Ćurvija, Presuda Apelacionog suda kojom su pravosnažno oslobođeni okrivljeni za ubistvo Slavka Ćuruvije, 12.2.2024: <https://www.slavkocurvijafondacija.rs/presuda-apelacionog-suda-kojom-su-pravosnazno-oslobođeni-okrivljeni-za-ubistvo-slavka-curuvije/>

⁵ BIRN, Krstićevo priznanje genocida ignorisano u RS-u i Srbiji, 9.12.2024: <https://balkaninsight.com/sr/2024/12/09/krsticevo-priznanje-genocida-ignorisano-u-rs-u-i-srbiji/>

Nosioci vaninstitucionalnog poricanja su i pojedinci osuđeni ili osumnjičeni za ratne zločine. Međutim, vaninstitucionalno poricanje ne dešava se u društvenom vakuumu. Njega podržavaju institucije Republike Srbije, pre svega kroz političko konstruisanje stvarnosti u kojoj su relativizacija i negiranje činjenica i događaja iz prošlosti deo državnog narativa o zločinima iz oružanih sukoba devedesetih. Poricanje se toleriše i odobrava, a neretko i finansijski podržava.

Ovaj izveštaj prepoznaje tri strategije poricanja kojima se pribegava u javnom diskursu: bukvalno poricanje, poricanje tumačenja i poricanje implikacija.

- Bukvalno poricanje je tvrdnja da se nešto nije dogodilo ili da nešto nije istinito. Ova vrsta poricanja se u Srbiji najređe koristi, budući da postoji ogroman broj sudski utvrđenih činjenica, kako pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (MKSJ), tako i pred nacionalnim sudovima.
- Poricanje tumačenja podrazumeva priznanje da se nešto dogodilo, ali ne u punoj meri. Poriče se pre svega pravna kvalifikacija određenog događaja, koja se smatra pogrešnom, preoštrm i prejakom. Predstavnici vlasti u Srbiji najčešće se koriste ovom strategijom, posebno u slučaju zločina za koje postoje pravosnažne presude pred MKSJ, i ona se po pravilu upotrebljava u slučaju negiranja genocida u Srebrenici. Njome se negira pravna interpretacija činjenica o zločinima, osporava se kredibilitet onih koji su je uspostavili, a njen značaj i sopstvena odgovornost za zločine minimalizuju se, iako polazi od navodnog priznanja nanošenja štete.
- Poricanje implikacija koristi se kako bi se izbegli određeni moralni ili psihološki zahtevi: priznaje se da je izvršen zločin, ali se od njega ograđuje jer su ga počinili oni koji nemaju veze sa stranom koja ovu strategiju koristi. U ovoj strategiji poricanja, odgovornost za zločin često se prebacuje na žrtvu, a kontekstualizacija se neretko izvodi pozivanjem na istoriju koja se koristi kao opravdanje događaja.⁶

Ove tri strategije najčešće se prepliću i koriste istovremeno. Kada se bukvalno poricanje suoči sa nepobitnim dokazima, ono ne nestaje već se prevodi u legalističku reinterpretaciju ili političko opravdanje.

Postupanje pravosudnih institucija

Tokom 2024. godine nastavljeno je suđenje Milenku Živanoviću, bivšem komandantu Drinskog korpusa Vojske Republike Srpske (VRS), koji je predvodio ofanzivu VRS za zauzimanje Srebrenice u julu 1995. godine, što je rezultiralo ubistvom više od 7000 bošnjačkih muškaraca i dečaka, kao i proterivanjem oko 40.000 žena, dece i starijih ljudi.

Javno tužilaštvo za ratne zločine Republike Srbije (JTRZ) podiglo je u decembru 2021. godine optužnicu protiv Živanovića, tereteći ga da je naredio prisilno preseljenje bošnjačkog civilnog stanovništva, kao i da je učestvovao u njihovom prisilnom preseljenju iz Srebrenice, ali je ovo delo okvalifikovalo kao ratni zločin protiv civilnog stanovništva. Tokom 2024. godine održano je šest od osam zakazanih pretresa.

Suđenje Živanoviću predstavlja institucionalnu praksu poricanja od strane sudskih vlasti u Srbiji, jer mu Odeljenje za ratne zločine Višeg suda u Beogradu ne sudi za krivično delo zločin protiv čovečnosti, za šta je Živanović pred Sudom Bosne i Hercegovine (BiH) optužen u vezi sa istim događajima iz jula 1995. godine. Naime, u januaru 2022. godine, Državno tužilaštvo BiH podiglo je optužnicu protiv Milenka Živanovića za zločin protiv čovečnosti na području Srebrenice i Žepe 1995. godine.⁷ Optužnica podignuta u Srbiji je blaža: u njoj se ne spominje da je u Srebrenici počinjen genocid, niti se ti zločini povezuju sa programima političkog rukovodstva bosanskih Srba.⁸ Sud BiH je, posredstvom Ministarstva pravde BiH, uputilo poziv Živanoviću da se pojavi u sudnici i izjasni o krivici, a nadležni organi Srbije – gde Živanović živi – obavestili su Ministarstvo pravde BiH da mu je sudski poziv uredno uručen.⁹ Zbog nepojavljivanja pred sudom, Tužilaštvo BiH zatražilo je određivanje mere pritvora i raspisivanje međunarodne poternice, koja je po nalogu Suda BiH i raspisana.¹⁰ Iz Tužilaštva BiH poručili su da nisu znali da se i u Beogradu vodi istraga i priprema optužnica protiv Živanovića, dok srpske vlasti jesu imale informacije da se u BiH vodi istraga.¹¹

Krajem 2023. godine pojavio se snimak na kojem se vidi kako Milivoje Batinica tuče jednog od svojih igrača na utakmici. Batinica je trener u jednom klubu malog fudbala u Zrenjaninu, a prema navodima opozicije, koji do aprila 2025. godine nisu demantovani,

7 „Komandant Drinskog korpusa VRS optužen za zločine u Srebrenici i Žepi”, Radio Slobodna Evropa, 4. januar 2022, <https://www.slobodnaevropa.org/a/optuznica-komandant-drinskog-korpusa-srebrenica/31638895.html>

8 Milica Stojanović, „Srebrenica: Zašto su BiH i Srbija optužile istog generala VRS?”, Balkan Insight, 23. maj 2022, <https://balkaninsight.com/sr/2022/05/23/srebrenica-zasto-su-bih-i-srbija-optuzile-istog-general-a-vrs/>

9 „BiH raspisala međunarodnu potjernicu za Milenkem Živanovićem, optuženim za zločine u Srebrenici”, Radio Slobodna Evropa, 28. jul 2023, <https://www.slobodnaevropa.org/a/potjernica-milenko-zivanovic-zlocini-u-srebrenici-optuznica/32524242.html>

10 Isto.

11 Milica Stojanović, „Srebrenica: Zašto su BiH i Srbija optužile istog generala VRS?”, Balkan Insight, 23. maj 2022, <https://balkaninsight.com/sr/2022/05/23/srebrenica-zasto-su-bih-i-srbija-optuzile-istog-general-a-vrs/>

i jedan od osnivača Srpske napredne stranke u tom gradu. Postoje navodi i da je Batinica zaposlen u javnom preduzeću „Telekom Srbija”. Batinica je jedan od osmorice bivših pripadnika Specijalne brigade policije Republike Srpske, koji je pred Višim sudom u Beogradu optužen za ratni zločin nad civilnim stanovništvom, tj. ubistvo 1313 bošnjačkih civila u zemljoradničkoj zadruzi u Kravici, blizu Srebrenice, jula 1995. godine.

U slučaju „Tuzlanska kapija”, ni tokom 2024. godine nije došlo do izvršenja presude Suda BiH iz 2014. godine, kojom je general Novak Đukić osuđen na 20 godina zatvora. Od 2018. godine, kada je veštačenjem utvrđeno da Đukić nije procesno sposoban, veštačenje se obavlja svakih 12 meseci i svaki put nalaz veštaka je isti.¹² Odugovlačenje ovog postupka, kao i propuštanje Apelacionog suda u Beogradu da donese odluku u postupku za priznanje presude Suda BiH u slučaju Đukić, godinama je predmet kritike Evropske komisije u izveštaju o napretku Srbije u evropskim integracijama.¹³

Rajka Kozlinu, bivšeg pripadnika Pozadinskog bataljona 549. motorizovane brigade Vojske Jugoslavije (VJ), Viši sud u Beogradu proglasio je 2019. godine krivim za zločin u selu Trnje na Kosovu iz marta 1999. godine. Ipak, Kozlina se nije pojavio na odsluženju zatvorske kazne, a sud je za njim raspisao poternicu. Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) Srbije odbilo je 2020. godine da saopšti da li je Kozlina koristio zvanični granični prelaz da napusti zemlju, a Drugi osnovni sud u Beogradu, nadležan za izvršenje presude, nije odgovarao na pitanja da li je i kako postupao u ovom slučaju.¹⁴ Kozlina je i dalje u bekstvu, te ni tokom 2024. godine nije bilo informacija o tome gde se nalazi.

Početkom 2022. godine, grupa srpskih policajaca, na privatnoj proslavi u Priboju, pevala je pesmu koja veliča genocid u Srebrenici. Tadašnji ministar unutrašnjih poslova Aleksandar Vulin najavio je pokretanje disciplinskog postupka protiv osoba koje su u tome učestvovala.¹⁵ U septembru 2024. godine, Viši sud u Užicu prvostepeno je osudio dva lica na šestomesečnu kaznu kućnog zatvora zbog izazivanja nacionalne, rasne i verske mržnje.¹⁶

Nakon 14 godina suđenja, sedmorica bivših pripadnika 177. vojnoteritorijalnog odreda VJ (poznatog kao „Šakali”) osuđena su 24.

12 Fond za humanitarno pravo, Izveštaj o suđenjima za ratne zločine tokom 2023. godine (Beograd: FHP, 2024), str. 7, https://www.hlc-rdc.org/wp-content/uploads/2024/05/Godisnji_izvestaj_o_sudjenjima_za_ratne_zlocine_u_Srbiji_tokom_2023.pdf

13 Serbia 2024 Report, European Commission, 30. oktobar 2024, str. 32, https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/3c8c2d7f-bff7-44eb-b868-414730cc5902_en?filename=Serbia%20Report%202024.pdf

14 „Osuđenom ratnom zločincu Rajku Kozlini mesto je u zatvoru, ne u Vojski Srbije”, YIHR, 11. novembar 2020, <https://yih.rs/bhs/osudenom-ratnom-zlocincu-kozlini-mesto-je-u-zatvoru-ne-u-vojski-srbije/>

15 „Vulin: Disciplinski postupak protiv policajaca koji su pevali o Srebrenici”, Radio Slobodna Evropa, 5. januar 2022, <https://www.slobodnaevropa.org/a/priboj-srebrenica-policajci-srbija/31640358.html>

16 „Osuđeni policajci iz Priboja zbog pevanja šovinističke pesme”, Radio Slobodna Evropa, 26. septembar 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/policajci-priboj-presuda-genocid-tenzije/33136359.html>

aprila 2024. godine za zločine počinjene nad albanskim civilima u selima u okolini Peći 1999. godine.¹⁷ OEBS je povodom ove presude pozvao institucije u Srbiji da efikasnije i ekspeditivnije gone i presuđuju u predmetima koji se tiču ratnih zločina.¹⁸

U februaru 2024. godine obeležena je 31. godišnjica otmice i ubistva putnika nesrpske nacionalnosti iz voza u mestu Štrpci. Do danas niko nije odgovarao za ovaj zločin. Suđenje pred sudom u Srbiji počelo je 2019. godine, a 2023. godine doneta je prvostepena presuda protiv četvorice pripadnika jedinice „Osvetnici“, koja je iste godine ukinuta.¹⁹ Pronađeni su posmrtni ostaci svega četiri žrtve, dok se za ostalih šesnaest još uvek traga.

Vjericu Radetu i Petra Jojića, članove Srpske radikalne stranke, MKSJ je 2012. godine optužio za nepoštovanje suda, jer su kontaktirali svedoke, primoravali ih da menjaju iskaze i daju netačne odgovore, te nudili mito. Nalog za njihovo hapšenje izdat je 2015. godine i Srbiji je naloženo da ih izruči sudu u Hagu, što Srbija nije učinila. Naredne godine izdat je međunarodni nalog za hapšenje. Viši sud u Beogradu je 2016. godine odlukom utvrdio da nema zakonskih osnova za hapšenje i izručenje Radete i Jojića.²⁰ Predmet je preuzeo Međunarodni rezidualni mehanizam za krivične sudove (MRMKS), koji je 2018. godine doneo odluku da se optuženima sudi u Srbiji, ali je ta odluka poništena jer je zaključeno da u Srbiji za to ne postoje uslovi. Srbija do danas nije izručila Radetu i Jojića MRMKS-u, a predsednica ovog mehanizma Grasiela Gati Santana je 11. juna, na sednici Saveta bezbednosti UN, prijavila Srbiju zbog odbijanja da izvrši izručenje, optužujući Srbiju da ometa sud u ispunjenju svog mandata.²¹ Godinama unazad MRMKS prijavljuje Srbiju Savetu bezbednosti UN zbog ovog slučaja.

U avgustu 2023. godine, MRMKS je podigao optužnicu protiv Vojislava Šešelja i još četiri člana Srpske radikalne stranke zbog nepoštovanja suda, odnosno ometanja sprovođenja pravde, otkrivanja poverljivih informacija o zaštićenim svedocima i nepostupanja po nalogima suda. U februaru 2024. godine, sud je doneo odluku da slučaj prosledi Srbiji.²² Ipak, ovo nije sprečilo da jedan od optuženih, Miljan Damjanović, nakon lokalnih izbora u junu 2024. godine bude imenovan za člana Gradskog veća Grada Beograda, kao što nije sprečilo ni Vojislava Šešelja da aktivno učestvuje u kampanji za iste izbore.

17 „Sedam bivših pripadnika grupe ‘Šakali’ osuđeno za zločine nad kosovskim Albancima“, Radio Slobodna Evropa, 24. april 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/presuda-ratni-zlocin-kosovo-cuska/32919050.html>

18 „OEBS povodom presude za zločine na Kosovu pozvao na efikasnije procese“, Radio Slobodna Evropa, 26. april 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/oeps-cuska-presuda-ratni-zlocini/32922020.html>

19 „Sud u Beogradu poništio prvostepenu presudu za zločin u Štrpcima“, Radio Slobodna Evropa, 12. decembar 2023, <https://www.slobodnaevropa.org/a/zlocin-strpci-sud-presuda-ukinuta/32727362.html>

20 Ljudmila Cvetković, „Hag opet traži, država i Šešeljevi radikali ne daju Radetu i Jojića“, Radio Slobodna Evropa, 9. decembar 2020, <https://www.slobodnaevropa.org/a/hag-opet-tra%C5%BEi-dr%C5%BEava-i-%C5%A1e%C5%A1eljevi-radikali-ne-daju-radetu-i-joji%C4%87a-/30992299.html>

21 „Srbiji nova prijava suda u Hagu zbog odbijanja da izruči funkcionere Srpske radikalne stranke“, Radio Slobodna Evropa, 11. jun 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/srbija-sud-u-hagu-savet-bezbednosti-un-izrucenje-joji-radeta-srs/32988640.html>

22 Lamija Grebo, „Srbiji iz Haaga upućen predmet protiv Šešelja i ostalih“, Balkan Insight, 4. mart 2024, <https://balkaninsight.com/sr/2024/03/04/srbiji-iz-haaga-upucen-predmet-protiv-seselja-i-ostalih/>

Postupci i izjave izvršne vlast: Stanje poricanja tokom 2024. godine

Prvi zločin koji se u novoj godini negira po pravilu je zločin u selu Račak, koji su pripadnici MUP-a Srbije počinili nad albanskim civilima 1999. godine. Tako je 2024. godina počela susretom Petra Petkovića, direktora Kancelarije za Kosovo i Metohiju Vlade Srbije, i Danice Marinković, bivše istražne sudije koja je sprovela uviđaj u vezi sa događajima u Račku, na godišnjicu zločina 15. januara. Tom prilikom Petković se zahvalio Marinković na radu, konstatujući da je „njena profesionalna i metodična istraga doprinela da se utvrde nepobitne činjenice o događajima u Račku” i da „činjenice koje je za istoriju sačuvala Danica Marinković ruše svaki pokušaj fabrikovanja događaja u Račku”.²³

Tokom godine, u više navrata organizovana je svečana dodela boračkih spomenica, a u januaru su spomenice uručivali Miloš Vučević, tada potpredsednik Vlade i ministar odbrane, i Nikola Selaković, tada ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, u društvu Vladimira Lazarevića, komandanta Prištinskog korpusa VJ, osuđenog pred Haškim tribunalom za zločin protiv čovečnosti nad albanskim civilnim stanovništvom na Kosovu. Lazarević je na ovoj svečanosti održao i govor.²⁴

U februaru su zainteresovani građani u Boru imali priliku da posete promociju knjige Veselina Šljivančanina, osuđenog za ratni zločin nad hrvatskim ranjenicima i ratnim zarobljenicima na poljoprivrednom dobru Ovčari kod Vukovara. Promocija je održana u Domu kulture, u organizaciji Skupštine grada Bora, a prisutnima se obratio i sam predsednik Skupštine grada Dragan Žikić.²⁵ Šljivančanin nije jedini osuđeni ratni zločinac koji je u 2024. godini dobio prostor za promociju knjige. Tako je biografija Nebojše Pavkovića, komandanta Treće armije VJ za vreme rata na Kosovu, osuđenog za zločine protiv čovečnosti nad albanskim civilima, promovisana u domovima vojske, domovima kulture i sajmovima knjiga širom Srbije. Jednoj takvoj promociji prisustvovao je i Aleksandar Vulin, prvi potpredsednik Vlade.

U februaru je na televiziji „Insajder” gostovao gradonačelnik Beograda Aleksandar Šapić, koji je tom prilikom, odgovarajući na pitanje novinara o svojim izjavama da Beogradu treba „srpska vlast”, izjavio da pojedini opozicioni političari žele Srbe da proglase

²³ „Petković zahvalio sudiji Marinković što istražava u borbi za istinu i pravdu o događajima u Račku”, Kancelarija za Kosovo i Metohiju Vlade Republike Srbije, 15. januar 2024, <https://www.kim.gov.rs/lat/v5429.php>

²⁴ „Dodeljene Boračke spomenice borcima, ratnim vojnim invalidima i porodicama palih boraca sa teritorije opštine Apatin”, Ministarstvo odbrane Republike Srbije, 29. januar 2024, <https://www.mod.gov.rs/cir/20904/dodeljene-boracke-spomenice-borcima-ratnim-vojnim-invalidima-i-porodicama-palih-boraca-sa-teritorije-opstine-apatin20904>

²⁵ Branislava Stević, „Promocija knjige ‘Ovo je moja zemlja, ovde ja komandujem’”, Radio televizija Bor, 22. februar 2024, <https://rtvbor.rs/promocija-knjige-ovo-je-moja-zemlja-ovde-ja-komandujem/>

genocidnim narodom i da, ako takvi političari budu imali vlast u Beogradu, „to neće biti srpska politika”.²⁶ Usput je kritikovao MKSJ da je „neobjektivan, da je pristrasan i da je sud koji je najviše osuđujućih presuda doneo na štetu srpskog naroda”, kao i da, kada je reč o kvalifikaciji zločina u Srebrenici kao genocida, „sto sudova u Hagu ovakvih to mogu da kažu, mi ne smemo to da dozvolimo”.²⁷

Tokom marta i aprila održan je niz komemoracija, konferencija i tribina povodom godišnjice početka NATO bombardovanja Srbije. Tako su se na državnoj komemoraciji u Nišu Vučević i Selaković ponovo našli u društvu Lazarevića, koji je i ovom prilikom održao govor.²⁸ Lazarević i Selaković zajedno su prisustvovali i ceremoniji u Kruševcu povodom obeležavanja 25 godina od Bitke na Košarama.²⁹ Vladimir Lazarević je tokom godine bio gost i brojnih drugih komemoracija, konferencija, tribina i akademija, na kojima je, često u društvu najviših nosilaca vlasti, negirao ratne zločine.

Proleće i početak leta, ali u dobroj meri i ostatak godine, obeležila je intenzivna kampanja vlasti u Srbiji protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici u Generalnoj skupštini UN, kojom se osuđuje negiranje genocida i veličanje ratnih zločinaca, a 11. jul proglašava Međunarodnim danom sećanja na genocid u Srebrenici. Kampanja je, osim diplomatskih napora da se druge države ubede da glasaju protiv usvajanja Rezolucije, uključivala i izrazito negativnu retoriku o samoj Rezoluciji i njenim sponzorima u javnom diskursu, uz izvrtanje činjenica. Dominantan narativ o Rezoluciji koji su plasirali najviši nosioci vlasti jeste da se njom Srbi proglašavaju „genocidnim narodom”, te da će posledice usvajanja Rezolucije biti ukidanje Republike Srpske, zahtev da Srbija plati ratnu odštetu, kao i „dodatni pritisci” na Srbiju po pitanju Kosova i spoljnopoličke orijentacije. Sastavni deo narativa bilo je i negiranje da se u Srebrenici dogodio genocid, kao i da kampanja protiv usvajanja Rezolucije predstavlja borbu male slobodarske zemlje protiv moćnih država. Čest motiv kampanje bilo je i osvrtnje na stradanje Srba u Drugom svetskom ratu i poređenje sa zločinom počinjenim u Srebrenici.

Glavni nosilac ovog narativa bio je Aleksandar Vučić, predsednik Republike Srbije, koji je za Rezoluciju govorio da je „nefer”, da je „suprotna međunarodnom javnom pravu” i da je njen cilj „da srpski narod bude kažnjen zbog slobodarske i nezavisne politike”. Na novinarsko pitanje o odgovornosti Srbije za genocid u Srebrenici, Vučić je netačno odgovorio da je utvrđeno da Srbija ni na koji način nije odgovorna,³⁰ uprkos činjenici da je Međunarodni sud pravde, odlučujući po tužbi BiH, 2007. godine utvrdio odgovornost Srbije

26 „Insajder intervju: Aleksandar Šapić”, Insider, YouTube kanal, 21. februar 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=O1kceDAs9H0&t=1906s>

27 Isto.

28 Z. Miladinović, „Cilj NATO agresije bio je primena Hitlerove doktrine bliz kriga: General u penziji i haški osuđenik Vladimir Lazarević na državnoj komemoraciji”, Danas, 24. mart 2024, <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/cilj-nato-agresije-bio-je-primena-hitlerove-doktrine-blic-kriga-general-u-penziji-i-haski-osudjenik-vladimir-lazarevic-na-drzavnoj-komemoraciji/>

29 V.C., „Počast borcima 125. Motorizovane brigade: Obeležavanje 25-godišnjice bitke na Košarama”, Novosti, 9. april 2024, <https://www.novosti.rs/c/drustvo/vesti/1354498/pocast-borcima-125-motorizovane-brigade-obelezavanje-25-godisnjice-bitke-kosarama>

30 „[Video] Vučić u polemici s jednom novinarkom, Dodik vređao drugu: 'Vidi ti one krave sa N1'”, N1, 16. april 2024, <https://n1info.rs/vesti/video-vucic-u-polemici-s-jednom-novinarkom-dodik-vredjao-drugu-vidi-ti-one-krave-sa-n1/>

zbog toga što nije učinila sve što je u njenoj moći da genocid spreči, u skladu sa obavezom iz Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida. U jeku kampanje, Vučić je u Ruskom domu održao govor u kojem je naveo da će se on u Generalnoj skupštini UN boriti za istinu, naglašavajući da svedočimo istorijskom revizionizmu, a da se Srbija suočava sa pokušajima negiranja genocida nad Srbima u Drugom svetskom ratu.³¹

Aleksandar Vulin je, u jeku kampanje protiv Rezolucije, govorio da je to „strašna i velika laž“, kao i da je „odvratna ironija“ da Nemačka Srbiju „optužuje za genocid“.³² Ana Brnabić, predsednica Narodne skupštine Srbije, otišla je i korak dalje, tvrdeći, između ostalog, da se Rezolucijom nameće teza da je Aleksandar Vučić „genocidaš“, usput insistirajući na stradanju Srba u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj tokom Drugog svetskog rata.³³ Ivica Dačić, ministar unutrašnjih poslova, osporio je kvalifikaciju zločina u Srebrenici kao genocida³⁴, a ministarka pravde Maja Popović dovela je u pitanje broj žrtava.³⁵

Na nacrt Rezolucije nije ostao nem ni patrijarh Srpske pravoslavne crkve Porfirije: „Zbog toga danas snažno podižemo svoj glas i ukazujemo na apsolutnu neistinu i pokušaj nebivalog istorijskog revizionizma, u kome se nastoji da prostom inverzijom srpski narod, žrtva višestrukih genocida i etničkog čišćenja, bude proglašen za počinioca genocida“.³⁶

U junu, Beograd je bio domaćin tzv. Svesrpskog sabora, koji je okupio najviše predstavnike Srbije i Republike Srpske, kao reakciju na usvajanje Rezolucije o Srebrenici u Generalnoj skupštini UN. Ishod sabora bilo je donošenje Deklaracije o zaštiti nacionalnih i političkih prava i zajedničkoj budućnosti srpskog naroda, kojom se, između ostalog, negira genocid u Srebrenici i odbacuje Rezolucija. Deklaraciju su usvojile Vlada Srbije i Narodna skupština Srbije.

U kampanji protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici učestvovali su i pojedini opozicioni političari. Tako je lider koalicije NADA Miloš Jovanović najavio predlog deklaracije o Srebrenici kojom se negira genocid, a za Rezoluciju je naveo da se njome Srbi proglašavaju genocidnim narodom.³⁷ Narodni poslanici Aleksandar Pavić, Branimir Nestorović i Branko Lukić u više navrata učestvovali su u

31 „Vučić: Biću ponovo u Njujorku od četvrtka do nedelje; Srbija zahvalna Rusiji koja brani istorijsku nauku od revizionista“, Tanjug, 15. maj 2024, <https://www.tanjug.rs/srbija/politika/88476/vucic-bicu-ponovo-u-njujorku-od-cetvrtka-do-nedelje-srbija-zahvalna-rusiji-koja-brani-istorijsku-nauku-od-revizionista/vest>

32 „Vulin: Glasanje o rezoluciji o Srebrenici je glasanje o Srbiji i srpskom narodu“, RTV, 27. april 2024, https://www.rtv.rs/sr_lat/politika/vulin-glasanje-o-rezoluciji-o-srebrenici-je-glasanje-o-srbiji-i-srpskom-narodu_1535761.html

33 „Brnabić: Vučić je i sam žrtva genocida nad srpskim narodom“, Srpska napredna stranka, 13. april 2024, <https://sns.org.rs/lat/novosti/saopštenja/brnabic-vucic-je-i-sam-zrtva-genocida-nad-srpskim-narodom>

34 „Dačić: Rezolucija o genocidu u Srebrenici ne doprinosi pomirenju“, RTV, 17. april 2024, https://rtv.rs/sr_lat/politika/dacic-rezolucija-o-genocidu-u-srebrenici-ne-doprinosi-pomirenju_1532973.html

35 Maja Popović, „U Srebrenici nije bilo genocida“, Politika, 23. april 2024, <https://www.politika.rs/sr/articles/amp/610833>

36 „Patrijarh Porfirije u Uskršnjoj poslanici: Rezolucijom pokušavaju da proglase srpski narod počiniocem genocida“, nova.rs, 3. maj 2024, <https://nova.rs/vesti/drustvo/patrijarh-porfirije-u-uskršnjoj-poslanici-rezolucijom-pokusavaju-da-proglase-srpski-narod-pocinicem-genocida/>

37 „Jovanović: Koalicija „NADA“ podneće skupštni Deklaraciju o Srebrenici“, RTV, 9. jul 2024, https://www.rtv.rs/sr_lat/politika/stranacka-hronika/jovanovic-koalicija-nada-podnece-skupstini-deklaraciju-o-srebrenici_1553349.html

promociji knjige „Zabranjena istina o Srebrenici“, kojom se negira genocid.³⁸

U septembru, Vučić je najavio da će odlikovati predstavnike onih država koje su u Generalnoj skupštini UN glasale protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici, što je potom i učinio.³⁹ Istog meseca, Aleksandar Vulin se u Vladivostoku zahvalio Vladimiru Putinu, predsedniku Ruske Federacije, za pomoć u borbi protiv usvajanja Rezolucije o „lažnom genocidu“ u Srebrenici.⁴⁰ Krajem godine, na mitingu Srpske napredne stranke, Vučić je ponovio da je, suprotno međunarodnom pravu, doneta odluka o obeležavanju dana genocida u Srebrenici i da je on u UN predvodio „hrabru borbu hrabrih zemalja“.⁴¹ Godina je završena konkursom za oslikavanje murala posvećenog Nebojši Pavkoviću, koji je raspisala Ustanova kulture u Čupriji.

Nosioci narativa poricanja prema ratnim zločinima

U skladu s praksom prisutnom već dugi niz godina, nosioci narativa poricanja raznovrsni su, od skupština gradova i gradonačelnika do državnog vrha na čelu sa Aleksandrom Vučićem, koji je često inicijator ovih praksi. Njegove izjave neretko su uzor ostalim predstavnicima vlasti, koji ga obično – što se posebno videlo tokom kampanje protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici – predstavljaju kao branitelja srpskih interesa, predvodnika malih slobodarskih zemalja, pa čak i žrtvu pojedinih zločina i narativa o zločinima.

Jedan od najglasnijih nosilaca narativa poricanja je i Aleksandar Vulin, trenutno potpredsednik Vlade Srbije, čija retorika je često veoma agresivna i praćena govorom mržnje. Tako je, na primer, izvestioca Evropskog parlamenta za Srbiju Tonina Piculu, koji je komentarisao tragediju na železničkoj stanici u Novom Sadu, nazvao „ustaškim đubretom“.⁴² Na sednici Narodne skupštine u septembru, govoreći o bombardovanju Srbije 1999. godine i ratu na Kosovu, između ostalog, izjavio je: „Ne možete reći za svoju zemlju da je odgovorna za rat. (...) Kurti će sa ogromnim zadovoljstvom reći – Srbija je priznala da je odgovorna, vlast srpska je

38 „Promocija knjige Aleksandra Pavića „Zabranjena istina o Srebrenici“ u Jagodini“, Mi – Glas iz naroda, 23. decembar 2024, <https://misnaganaroda.rs/event/%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bc%d0%be%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b0-%d0%ba%d1%9a%d0%b8%d0%b3%d0%b5-%d0%b0%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%81%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d1%80%d0%b0-%d0%bf%d0%b0%d0%b2%d0%b8%d1%9b%d0%b0/>

39 „Vučić: Odlikovaću predstavnike država koji su u UN bili uz Srbiju po pitanju Srebrenice“, N1, 23. septembar 2024, <https://n1info.rs/vesti/vucic-odlikovacu-predstavnik-drzava-koji-su-u-un-bili-uz-srbiju-po-pitanju-srebrenice/>

40 Esmir Milavić, „Vulin pred Putinom negirao genocid u Srebrenici i poručio: Srbija je saveznik Rusije, nikada neće biti članica NATO-a“, N1, 4. septembar 2024, <https://n1info.ba/regija/vulin-pred-putinom-negirao-genocid-u-srebrenici-i-porucio-srbija-je-saveznik-rusije-nikada-nece-biti-clanica-nato-a/>

41 Mina Izgarević, „Vučić poručio Nataši Kandić: Bolje ne biti ni u kakvoj vladi, nego u toj koja će da prizna genocid u Srebrenici“, Novosti, 25. decembar 2024, <https://www.novosti.rs/vesti/politika/1443991/vucic-porucio-natasi-kandic-bolje-biti-kakvoj-vladi-nego-toj-koja-prizna-genocid-srebrenici>

42 „Aleksandar Vulin je nazvao Tonina Piculu „ustaškim đubretom“, i to po direktivi njihovog šefa Aleksandra Vučića“, nova.rs, 14. novembar 2024, <https://nova.rs/vesti/politika/aleksandar-vulin-je-nazvao-tonina-piculu-ustaskim-djubretom-i-to-po-direktivi-njihovog-sefa-aleksandra-vucica/>

odgovorna za bombardovanje, bombardovali su vas zbog vaše politike, pa će krenuti – zbog proterivanja Šiptara, da 1998. godine nismo sprovodili antiterorističku akciju nego smo zapravo maltretirali mirne meštane,...”⁴³

Ovakve prakse nisu strane ni nižim javnim funkcionerima, poput državnih sekretara Dejana Antića i Livije Pavićević, ili direktora „Pošte Srbije” Zorana Anđelkovića, koji svojim televizijskim gostovanjima sa osuđenim ratnim zločincima ili zajedničkim odlascima na različite komemoracije normalizuju prisustvo ratnih zločinaca u javnom prostoru.

Često i ministarstva imaju zapaženu ulogu u poricanju ratnih zločina. U 2024. godini posebno se istaklo Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, koje je više puta pozivalo osuđenog ratnog zločinca Vladimira Lazarevića da održi govor na ceremonijama dodele boračkih spomenica. Ministarstvo odbrane i Vojska Srbije takođe su imali svoju ulogu u poricanju. Tako je Ministarstvo odbrane promovisalo svoj film „Herojska 549. motorizovana brigada”, a u Domovima vojske u Beogradu i Nišu održani su komemorativni skupovi i konferencije povodom godišnjice bombardovanja Srbije, na kojima je učestvovao i Lazarević, dok je u Domu vojske u Nišu organizovana promocija biografije Nebojše Pavkovića.

Nosioci narativa poricanja nisu samo institucije, već i pojedini opozicioni političari, poput Aleksandra Pavića i Branislava Nestorivića (narodni poslanici iz stranke Mi – Glas iz naroda), kao i Miloša Jovanovića (narodni poslanik iz Nove Demokratske stranke Srbije), koji često u svojim javnim nastupima negiraju pojedine zločine i/ili veličaju ratne zločince.

Medijska zloupotreba počinilaca

Medijska zloupotreba ratnih zločinaca neminovna je s obzirom na visok nivo medijske i društvene polarizacije u Srbiji. Kao što je slučaj više od dve decenije unazad, osuđeni ratni zločinci nisu izostali sa medijske scene ni tokom 2024. godine. Učestalim davanjem prostora u medijima osuđenim zločincima dolazi do redovne manipulacije i do relativizacije i negiranja počinjenih zločina uz višestruka kršenja Kodeksa novinara Srbije⁴⁴.

Dok su malobrojni mediji zadržali kritički pristup ka temama kao što su ratni zločini, tabloidni listovi kao što su Informer, Kurir, Večernje Novosti, Politika, Srpski telegraf i Alo tendenciozno pozivaju njihove počinioce u svojstvu sagovornika na širok spektar tema. Oni im daju prostor za nesmetano komentarisnje društveno-političke situacije u Srbiji i šire, mahom bez pomena činjenice da su ti pojedinci osuđeni za ratne zločine od strane međunarodnih sudova kao i pitanja o odgovornosti za zločine.

Prema istraživanju NUNS-a Srpski telegraf, Alo, Informer, Večernje novosti, Kurir, Blic i Politika dobili su tokom 2024. godine

⁴³ „Vulin: Nacionalna izdaja je reći da je vlast u Beogradu bila odgovorna za bombardovanje Srbije”, Politika, 24. septembar 2024, <https://www.politika.rs/sr/clanak/634211/Vulin-Nacionalna-izdaja-je-reci-da-je-vlast-u-Beogradu-bila-odgovorna-za-bombardovanje-Srbije>

⁴⁴ Kodeks novinara Srbije, preuzeto sa: <https://savetzastampu.rs/dokumenta/kodeks-novinara-srbije/>

godine putem javnih nabavki ugovore u vrednosti od najmanje 108 miliona dinara, pokazalo je istraživanje NUNS-a. Prema Izveštaju o monitoringu poštovanja Kodeksa novinara Srbije u dnevnim novinama koji je 2024. godine objavio Savet za štampu ovi mediji su prekršili Kodeks ukupno 2 579 puta. Komisija za žalbe Saveta za štampu je tokom prošle godine 22 puta odlučivala da li su ovi mediji prekršili Kodeks.⁴⁵

Prema analizi sajta „Raskinkavanje“ istraživačke novinarske mreže KRIK iz oktobra 2024. godine, sajt Informera najrazgranatije čvorište u desničarskoj mreži medija, ka kome vode linkovi (oko 20 miliona njih) sa najviše različitih sajtova širom interneta. Najviše beklinkova Informeru dolazi sa Večernjih novosti (oko 18 miliona), dok u obrnutom smeru, od Informera ka Večernjim novostima, ide oko 28 miliona veza. U analizi „Raskinkavanja“ navodi se da su dva sajta pozicioniraju kao potencijalno najmoćnija medijska „osovina“ kada je reč o internet portalima u Srbiji, saveznici čije poruke dolaze do ogromne publike.⁴⁶

Frekventnost pominjanja, samim tim i poricanja određenih zločina bila je na visokom nivou u prethodnoj godini s obizrom na dešavanja kao što je donošenje Rezolucije o genocidu u Srebrenici u Generalnoj skupštini Ujedinjenih nacija⁴⁷. Ovim povodom oglašavale su se mnoge javne ličnosti, između ostalog i Vojislav Šešelj⁴⁸ i Nikola Šainović⁴⁹, nazivajući Rezoluciju sramnom i osuđujući ovakvu nepravdu. Ipak, mnoga medijska gostovanja ratnih zločinaca se često uopšte ne odnose na ratne sukobe i zločine počinjene devedesetih na prostoru bivše SFRJ. Mnogi primeri ilustruju to kako su ovi akteri u brojne emisije pozivani u svojstvu analitičara, politikologa i komentatora relevantnih da daju svoje mišljenje o temama poput svetske politike ili inostranih oružanih sukoba. U žutoj štampi prikazani su i kao legitimni politički akteri bez problematizacije konteksta.

Najpoznatiji primer je velika medijska zastupljenost Vojislava Šešelja, koji je osuđen od strane MRMKS za zločine protiv čovečnosti počinjene u Hrtkovcima. Prema publikaciji Regionalne akademije za razvoj demokratije iz jula 2024.⁵⁰, Šešelj je samo u periodu od aprila 2022. do avgusta 2023. godine imao oko 60 medijskih nastupa ili pominjanja mesečno. U svojim i dalje vrlo frekventnim

45 NUNS, Više od 100 miliona dinara javnog novca za medije koji krše Kodeks, 25.1.2025: <https://nuns.rs/preko-100-miliona-dinara-javnog-novca-za-medije-koji-krse-kodeks/>

46 Marija Vučić, Vesna Radojević, Desničarski univerzum u Srbiji: Ljuti konkurenti se najviše podržavaju, Informer najveće čvorište, Raskrikavanje, KRIK, 14.10.2024: <https://www.raskrikavanje.rs/page.php?id=Desnicarski-univerzum-u-Srbiji-Ljuti-konkurenti-se-najvise-podrzavaju-Informer-najvece-cvoriste-1404>;

47 Generalna skupština Ujedinjenih nacija usvojila Rezoluciju o Danu sjećanja na genocid u Srebrenici, (23.5.2024.), Radio Slobodna Evropa. Preuzeto 7.3.2025. sa: <https://www.slobodnaevropa.org/a/rezolucija-genocid-srebrenica-un/32961232.html>

48 Dr Šešelj o Rezoluciji o Srebrenici: Sve nepravda do nepravde, sve kršenja prava i strašne laži, (3.5.2024.), Happy TV. Preuzeto 7.3.2025. sa: <https://www.youtube.com/watch?v=4LJZKIGs6hw>

49 Donošenje sramne rezolucije zapravo proističe iz jedne presude! Sve je počelo u Hagu!, (30.5.2024.), Informer. Preuzeto 7.3.2025. sa: https://informer.rs/tv/live-tv/911023/srebrenica-presuda-rezolucija-hag-zapad#google_vignette

50 Jerkov, Aleksandra. (2024). Kako govorimo o ratnim zločinima? Analiza prisutnosti ratnih zločina, ratnih zločinaca i diskursa o ratnim zločinima u Srbiji. Novi Sad: Regionalna akademija za razvoj demokratije, file:///C:/Users/PC/OneDrive/Desktop/inicijativa/Research/REKOM-PUBLIKACIJA.pdf (pristupljeno 7.3.2025).

pojavljivanjima u tabloidima uglavnom je predstavljen kao predsednik Srpske radikalne stranke⁵¹, i u izuzetnim slučajevima kao marginalizovani političar i haški osuđenik⁵². Šešelj u svojim medijskim nastupima komentariše mnoge teme, poput međunarodnih odnosa, trenutne situacije u zemlji i detalja iz privatnog života, a kada komentariše ratne zločine pribegava negiranju⁵³ i relativizaciji, dok sve koji nisu bezuslovno na strani vlasti u Srbiji predstavlja kao neprijatelje države, često pozivajući i vršenje nasilja nad kritičarima vlasti⁵⁴.

Nikola Šainović, danas visoki funkcioner SPS-a, osuđen za masovne ratne zločine počinjene na teritoriji Kosova 1999. godine, često se pojavljuje u različitim emisijama komentarišući druge ratne zločine⁵⁵, ali i situaciju na Kosovu⁵⁶, odnos između Sjedinjenih Američkih Država i Izraela⁵⁸, pa i poteze Saveta Evrope⁵⁹, konstatno se služeći štetnom, nacionalistički obojenom retorikom, često stavljajući srpski narod u ulogu žrtve. Redovno se uz njegovo ime navodi titula bivšeg predsednika Vlade, te on ovim selektivnim predstavljanjem u očima slabije informisane javnosti dobija kredibilitet potreban za raspravljanje o svim navedenim temama iz ugla stručnjaka.

Vinko Pandurević, osuđen za zločine počinjene na teritoriji Srebrenice u julu 1995. godine, kroz određene medije u protekloj godini bio je predstavljen kao ratni zločinac, u jednom intervjuu za BBC na srpskom koji kasnije prenosi Danas⁶⁰ je i učestvovao kao general

51 Šešelj na Informer TV o padu Sirije: Neće to na dobro izaći!, [8.12.2024.], Informer. Preuzeto 7.3.2025. sa <https://informer.rs/tv/live-tv/969576/vojislav-seselj-sirija>

52 „MOŽDA ĆE SE NAĆI NEKA DRUGA BRATSKA SLUŽBA” Šešelj prostački proziva dr Dragana Milića, ali bi hteo njegove odbornike: Ovo je odgovor koji je dobio, [1.8.2024.], Blic. Preuzeto 7.3.2025. sa <https://www.blic.rs/vesti/politika/seselj-je-dr-dragana-milica-nazvao-spijunom-a-hteo-bi-da-saradjuje-sa-njegovim/khv64c0>

53 „BILO JE VOJNIČKI ISPRAVNO GAĐATI KOLONU KOJA SE KRETALA PREMA TUZLI” Šešelj šokirao: „Pisanje knjige o tome me umalo KOŠTALO ŽIVOTA...1200 žrtava nije puno!”, [29.12.2024.], Kurir. Preuzeto 7.3.2024. sa: <https://www.kurir.rs/vesti/politika/9541023/seselj-sokirao-izjavom-na-kurir-televiziji-pisanje-knjige-o-srebrenici-me-umalo-kostalo-zivota>

54 Mnogi žele da ukinu srpsku naciju! Moramo da se borimo i oružanim sredstvima ako ponovo dođe do toga!, [22.4.2024.], Informer. Preuzeto 7.3.2025. sa: <https://informer.rs/tv/live-tv/898611/vojislav-seselj-aleksandar-vranjes-info-jutro>

55 Zajednički gazda je postrojio Muslimane i Hrvate i radikalno promenio odnos snaga u Bosni! Ni Rusija nas nije podržavala u to vreme!, [4.8.2024.], Informer. Preuzeto 7.3.2024. sa:

<https://informer.rs/tv/live-tv/931653/nikola-sainovic-zoran-andjelkovic-oluja-specijal>

56 Kurti će ispasti heroj ako ga smene pred izbore! Amerikanci su dužni da sprovedu Rezoluciju 1244 koju su sami predložili!, [6.9.2024.], Informer. Preuzeto 7.3.2025. sa: https://informer.rs/tv/live-tv/940910/nikola-sainovic-info-jutro#google_vignette

57 VEĆ VIDEN OBRAZAC: Šainović: Kada albanski lider na KiM-u izgubi podršku okreće se radikalnim stavovima i napadanju Srbije, [23.8.2024.], Kurir. Preuzeto 7.3.2025. sa: <https://www.kurir.rs/vesti/politika/4429875/sainovic-kada-albanski-lider-na-kim-u-izgubi-podrsku-okrece-se-radikalnim-stavovima-i-napadanju-srbije>

58 Izrael je stvorio atmosferu svemoći, ali ovaj rat je pokazao drugi odnos snaga! Vidljivo je da Amerikanci izbegavaju reč genocid!, [13.6.2024.], Informer. Preuzeto 7.3.2025. sa: <https://informer.rs/tv/live-tv/915610/nikola-sainovic-nenad-vukovic-info-dan>

59 Primanje lažne države Kosovo u Savet Evrope je akt disciplinovanja Evrope! Ovo nije prvi put da Evropljani menjaju stavove po naređenju!, [18.4.2024.], Informer. Preuzeto 7.3.2025. sa: <https://informer.rs/tv/live-tv/897355/nikola-sainovic-info-jutro>

60 Rat u Bosni i Hercegovini i Srebrenica: Naučnica iz Srbije odlučna da imenuje i poslednju žrtvu, [9.7.2024.], Danas. Preuzeto 7.3.2025. sa: <https://www.danas.rs/bbc-news-serbian/rat-u-bosni-i-hercegovini-i-srebrenica-naucnica-iz-srbije-odlucna-da-imenuje-i-poslednju-zrtvu/>

osuđen za pomaganje i podržavanje zločina protiv čovečnosti. Međutim odbija da koristi termin genocid za zločine počinjene u julu 1995. godine u nekada zaštićenoj zoni UN-a Srebrenica, što je tipični primer negiranja genocida i izvrtanja činjenica. Pored toga dat mu je i prostor za kometarisanje rusko-ukrajinskog rata najčešće na Happy TV i u Večernjim Novostima⁶¹, dok često komenatiše potezima američkog predsednika Donalda Trampa u medijima bliskim vlasti kao što su novine „Alo“⁶².

Estetika poricanja

U jeku intenzivne kampanje protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici, nekoliko dana pre same sednice Generalne skupštine UN, na led ekranima na kuli „Beograd“ osvanuo je natpis „Mi nismo genocidan narod“, uz zastavu Srbije.⁶³ Ubrzo nakon toga, širom Beograda pojavili su se bilbordi sa sličnom porukom: „Mi nismo genocidan narod. Pamtim...Ponosna Srbija i Srpska“, uz srpsku trobojku i državni grb Republike Srbije i grb Republike Srpske.⁶⁴ Transparenti sa porukom „Srbi nisu genocidan narod“ okačeni su na nadvožnjake od mosta Gazela do ulice Omladinskih brigada na Novom Beogradu, a svaki transparent čuvala su po dva muškarca.⁶⁵

Nakon što je Rezolucija usvojena, na stepenicama u Zemunu koje vode ka kuli Gardoš ispisana su imena 87 država koje su bile uzdržane ili su glasale protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici.⁶⁶ Ubrzo je na jednoj od zgrada u Knez Mihailovoj ulici osvanuo grafit velikih dimenzija, na kojem je na engleskom jeziku na crnoj pozadini ispisano „Jedini genocid na Balkanu bio je nad Srbima“ (The only genocide in the Balkans was against the Serbs), a potpisana je ultradesničarska grupa „Narodne patrolе“.⁶⁷

61 GENERAL OTKRIO ŠTA JE GLAVNA RUSKA META: Šta će Ukrajinci uraditi kad izgube Časov Jar?, [9.5.2024.], Novosti. Preuzeto 7.3.2025. sa: <https://www.novosti.rs/planeta/svet/1365267/general-otkrio-sta-glavna-ruska-meta-sta-ukrajinci-uraditi-kada-izgube-casov-jar>

62 TRAMP MEĐU SRBIMA: General Pandurević o mogućim potezima novoizabranog predsednika SAD, [12.12.2024.], Alo.rs. Preuzeto 7.3.2024. sa: <https://www.alo.rs/vesti/politika/994347/tramp-medu-srbima-general-pandurevic-o-mogucim-potezima-novoizabranog-predsednika-sad/vest>

63 „Srbi nisu genocidan narod“, Politika, 21. maj 2024, <https://www.politika.rs/sr/clanak/615774/srbi-nisu-genocidan-narod>

64 „U Beogradu se pojavili bilbordi sa porukom da Srbi nisu genocidan narod“, Tanjug, 22. maj 2024, <https://www.tanjug.rs/srbija/politika/89606/u-beogradu-se-pojavili-bilbordi-sa-porukom-da-srbi-nisu-genocidan-narod/vest>

65 „[Foto] Transparenti 'Srbi nisu genocidan narod' na Novom Beogradu, svaki čuvaju po dvojica muškaraca“, N1, 23. maj 2024, <https://n1info.rs/vesti/foto-transparenti-srbi-nisu-genocidan-narod-na-novom-beogradu-svaki-cuvaju-po-dvojica-muskaraca/>

66 „Video 'Kolektivna lobotomija': Čuvane stepenice koje vode do Gardoša išarali imenima država koje su glasale protiv Rezolucije ili bile udružane“, nova.rs, 01. Jun 2024, <https://nova.rs/vesti/politika/video-kolektivna-lobotomija-cuvane-stepenice-koje-vode-do-gardosa-isarali-imenima-drzava-koje-su-glasale-protiv-rezolucije-ili-bile-udrzane/>

67 „Grafit koji negira genocid u Srebrenici u centru Beograda“, Radio Slobodna Evropa, 4. jun 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/srebrenica-grafit-genocid-srbija/32979146.html>

Veličanje osuđenih ratnih zločinaca

Vladimir Lazarević

Gotovo tradicionalno, osuđeni ratni zločinac kojeg predstavnici vlasti najčešće pominju i veličaju i koji se neretko pojavljuje u njihovom društvu jeste Vladimir Lazarević.

Na dodeli boračkih spomenica borcima, ratnim vojnim invalidima i porodicama stradalih boraca sa teritorije opštine Apatin u januaru, kojoj su prisustvovali Miloš Vučević, tada potpredsednik Vlade i ministar odbrane, i Nikola Selaković, tada ministar za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, govor je održao Vladimir Lazarević.⁶⁸ Lazarević je istim povodom bio i u Loznici u oktobru, a tada su boračke spomenice uručivali državni sekretari Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Mile Rosić, Zoran Antić, Strahinja Erac i Ninoslav Jovanović. Prisutan je bio i zamenik gradonačelnika Loznice Petar Gavrilović.⁶⁹

Vladimir Lazarević bio je jedan od govornika u dokumentarnom filmu „Košare” autora Đorđa Bojanića, snimljenog u sopstvenoj režiji. Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja odobrio je korišćenje ovog filma u nastavi.⁷⁰

Povodom obeležavanja godišnjice početka NATO bombardovanja Savezne Republike Jugoslavije (SRJ), u Domu vojske u Nišu održan je komemorativni skup „Da se ne zaboravi”. Na skupu su se prisutnima obratili Lazarević i Dejan Antić, državni sekretar Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja.⁷¹

Lazarević je bio pozvan da govori i na konferenciji „Od agresije do novog pravednog poretka” u Domu vojske u Beogradu 22. marta, na kojoj su govorili i Miloš Vučević, Nikola Selaković i Bratislav Gašić, tada ministar unutrašnjih poslova.⁷² Dva dana kasnije, na državnoj komemoraciji povodom godišnjice početka bombardovanja održanoj u Nišu 24. marta, na kojoj su govorili isti ministri,

68 „Dodeljene Boračke spomenice borcima, ratnim vojnim invalidima i porodicama palih boraca sa teritorije opštine Apatin”, Ministarstvo odbrane Republike Srbije, 29. januar 2024, <https://www.mod.gov.rs/cir/20904/dodeljene-boracke-spomenice-borcima-ratnim-vojnim-invalidima-i-porodicama-palih-boraca-sa-teritorije-opstine-apatin20904>

69 „Dodeljene Boračke spomenice u Loznici”, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Republike Srbije, 11. oktobar 2024, <https://www.minrzs.gov.rs/sr/aktuelnosti/obavestenja/dodeljene-boracke-spomenice-u-loznici>

70 „Filmska lekcija o Košarama za đake starijih razreda”, RT Balkan, 5. april 2024, <https://lat.rt.rs/srbija-i-balkan/84016-film-djaci-kosare-skole/>

71 J. Čosin, „U Domu vojske u Nišu održan skup „da se ne zaboravi”: Srbiju su hteli da pretvore u prah i pepeo”, Novosti, 21. mart 2024, <https://www.novosti.rs/reportaze/vesti/1347042/domu-vojske-nisu-odrzan-skup-zaboravi-srbiju-hteli-pretvore-prah-pepeo>

72 „Ministar Vučević otvorio konferenciju 'Od agresije do novog pravednog poretka'”, Ministarstvo odbrane Republike Srbije, 22. mart 2024, <https://www.mod.gov.rs/lat/21068/ministar-vucevic-otvorio-konferenciju-od-agresije-do-novog-pravednog-poretka21068>

prisutnima se obratio i Vladimir Lazarević.⁷³

Lazarević je u aprilu prisustvovao još jednoj državnoj ceremoniji, ovoga puta u Kruševcu, gde su se on i ministar Nikola Selaković obratili prisutnima povodom obeležavanja 25 godina od Bitke na Košarama.⁷⁴ Narednog meseca, Lazarević je bio govornik na tribini „Heroizam i čovečnost u odbrani otadžbine 1998-1999. godine“, koju je u Nišu organizovao gradski odbor Srpske napredne stranke, a moderator je bio Dejan Antić, državni sekretar Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja.⁷⁵

Istog meseca Aleksandar Vučić, predsednik Srbije, komentarisao je na televiziji „Prva“ kritike Inicijative mladih za ljudska prava na pomenutu tribinu u Nišu i tom prilikom je rekao: „Najbolje da pobijemo sve te ljude, koje su mučili, maltretirali, koji su bili krivi zato što su branili svoju zemlju, poput generala Lazarevića“. Nakon toga, dodao je: „Čovek je odležao sve što je trebalo da odleži u zatvoru. I što nije trebalo je odležao...“.⁷⁶

Ubrzo nakon toga, Lazarević se našao i u kasarni „Vojvoda Petar Bojović“ kod Leskovca, gde je prisustvovao obeležavanju godišnjice početka Bitke na Paštriku, na kojoj se i obratio prisutnima. Na svečanosti je prisustvovao i Zoran Antić, državni sekretar Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja.⁷⁷

U oktobru su Nikola Selaković, sada u svojstvu ministra kulture, i Dejan Antić, državni sekretar Ministarstva za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, u društvu Lazarevića, prisustvovali akademiji „Tragom zaveta i slobode“ u Nišu.⁷⁸

✱ Vladimir Lazarević bio je komandant Prištinskog korpusa VJ za vreme rata na Kosovu. Pred MKSJ osuđen je na 14 godina zatvora za zločin protiv čovečnosti, odnosno deportaciju i prisilno premeštanje albanskog civilnog stanovništva na Kosovu.

73 Z. Miladinović, „Cilj NATO agresije bio je primena Hitlerove doktrine blic kriga: General u penziji i haški osuđenik Vladimir Lazarević na državnoj komemoraciji“, Danas, 24. mart 2024, <https://www.danas.rs/vesti/drustvo/cilj-nato-agresije-bio-je-primena-hitlerove-doktrine-blic-kriga-general-u-penziji-i-haski-osudjenik-vladimir-lazarevic-na-drzavnoj-komemoraciji/>

74 V.C. „Počast borcima 125. motorizovane brigade: Obeležavanje 25-godišnjice bitke na Košarama“, Novosti, 9. april 2024, <https://www.novosti.rs/c/drustvo/vesti/1354498/pocast-borcima-125-motorizovane-brigade-obelezavanje-25-godisnjice-bitke-kosarama>

75 Toma Todorović, „Srpski heroizam i čovečnost se večno pamte“, Politika, 26. maj 2024, <https://www.politika.rs/sr/clanak/616468/Srpski-heroizam-i-covecnost-se-vecno-pamte>

76 „Vučić: U nemogućim uslovima smo uradili najviše za zemlju“, Zvaničan YouTube kanal Aleksandra Vučića, <https://www.youtube.com/watch?v=wbsBpLiN5pQ>

77 „Heroji sa Paštrika odbranili Srbiju! Obeleženo 25 godina od početka čuvene bitke“, Informer, 27. maj 2024, <https://informer.rs/drustvo/srbija/909915/srbija-godisnjica-pocetka-bitke-na-pastriku>

78 Zvanični Instagram profil Dejana Antića, 15. oktobar 2024, https://www.instagram.com/p/DBJi79cChcG/?igsh=MWltZXoxMXJhamZ0aw%3D%3D&img_index=1

Vojislav Šešelj

Gotovo podjednako zastupljen u javnom prostoru kao Vladimir Lazarević, Vojislav Šešelj čest je gost televizija bliskih režimu Aleksandra Vučića i Srpske napredne stranke. Iako se on ne pojavljuje na državnim svečanostima, zapažena su njegova medijska gostovanja sa predstavnicima vlasti i nosiocima javnih funkcija, sa kojima zajedno komentariše dnevopolitička dešavanja.

Tako je Šešelj u maju gostovao na televiziji „Pink” sa Milicom Đurđević Stamenkovski, ministarkom za brigu o porodici i demografiju.⁷⁹ U novembru mu je na istoj televiziji društvo pratio Arno Gujon, direktor Kancelarije za javnu i kulturnu diplomatiju Vlade Srbije,⁸⁰ kao i narodni poslanik Aleksandar Pavić na televiziji „Tanjug”,⁸¹ te narodni poslanik Vladimir Đukanović na televiziji „Kurir”.⁸² U decembru, Šešelj je bio gost na televiziji „Kurir”, zajedno sa Livijom Pavićević, državnom sekretarkom Ministarstva poljoprivrede.⁸³

U maju, tokom predizborne kampanje za lokalne izbore, Šešelj je u Nišu delio besplatne primerke svojih knjiga,⁸⁴ a u oktobru je, sada već tradicionalno, njegova izdavačka kuća „Velika Srbija” imala svoj štand na Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga, na kojem je potpisivao knjige i fotografisao se sa posetiocima sajma.⁸⁵

Za lokalne izbore u junu, koaliciju oko Srpske napredne stranke činila je, između ostalih, i Šešeljeva Srpska radikalna stranka.⁸⁶

✱ Vojislav Šešelj višedecenijski je predsednik Srpske radikalne stranke. MRMKS ga je osudio na kaznu od deset godina zatvora za progon i podsticanje progona, deportacije i prisilno premeštanje Hrvata u selu Hrtkovci u Vojvodini 1992. godine.

79 „Ministarka Đurđević Stamenkovski u Hit Tvitu poručila: Mi nismo genocidan narod, mi smo ponosni na našu zemlju i Republiku Srpsku”, Informer, 26. maj 2024, <https://informer.rs/politika/vesti/909637/ministarka-durdevic-stamenkovski-u-hit-tvitu-porucila-mi-nismo-genocidni-narod-mi-smo-ponosi-na-nasu-zemlju-i-republiku-srpsku>

80 „Šešelj o postupanju nekih nakon tragedije koja je pogodila Srbiju: Gazili bi preko leševa zbog svoje pohlepe”, pink.rs, 3. novembar 2024, <https://www.pink.rs/politika/638910/seselj-o-postupanju-nekih-nakon-tragedije-koja-je-pogodila-srbiju-%27gazili-bi-preko-leseva-zbog-svoje-pohlepe%27>

81 „Šešelj upozorava: Sadašnja američka vlast želi veliki rat, ali da ginu Evropljani”, Novosti, 17. novembar 2024, <https://www.novosti.rs/vesti/politika/1430343/seselj-upozorava-sadasnja-americka-vlast-zeli-veliki-rat-ali-ginu-evropljani>

82 „Napeto u studiju Kurir televizije! Advokat Đukanović: Ovo što je izvedeno sa Vesićem, to je vrsta mini državnog udara! Jasno je da je ovo politička odmazda”, Kurir, 24. novembar 2024, <https://www.kurir.rs/vesti/politika/9504776/vladimir-djukanovic-i-vojislav-seselj-u-emisiji-puls-srbije-vikend>

83 „Ošamari ga, da ne ustajem! Varnice pred kamerama Kurira, Šešelj ovim rečima izazvao haos u studiju: Lažovčino jedna, zašto te zovu Sisoje?”, Kurir, 22. decembar 2024, <https://www.kurir.rs/vesti/politika/9534291/varnice-pred-kamerama-kurira-seselj-ovim-recima-izazvao-haos-u-studiju-zasto-te-zovu-sisoje>

84 Mirjana R. Milenković, „Zašto je Šešelj nišljama besplatno delio svoje knjige?”, Danas, 23. maj 2024, <https://www.danas.rs/vesti/politika/seselj-nis-knjige-kampanja-sagovornici/>

85 Slavko Roksandić, „Navaliči četnici kod vojvode Šešelja. Hit snimak sa sajma knjiga”, Alo, 24. oktobar 2024, <https://www.alo.rs/vesti/politika/973030/navaliti-cetnici-kod-vojvode-seselja-hit-snimak-sa-sajma-knjiga/vest>

86 „Šapić prvi na listi koalicije oko SNS za beogradske izbore”, RTS, 8. april 2024, <https://www.rts.rs/lat/vesti/politika/5409677/sapic-prvi-na-listi-koalicije-oko-sns-za-beogradske-izbore.html>

Veselin Šljivančanin

Još jedan ratni zločinac sa zapaženim mestom u javnom prostoru jeste Veselin Šljivančanin. Da je reč o osobi koju nosioci vlasti cene svedoči promocija njegove knjige „Ovo je moja zemlja, ovde ja komandujem“, koju je u februaru organizovala Skupština grada Bora u Domu kulture u tom gradu. Na promociji se prisutnima obratio i sam predsednik Skupštine grada Bora Dragan Žikić.⁸⁷ Istu knjigu Šljivančanin je krajem godine promovisao i u Centru za kulturu u Zaječaru, a tada je prisutne pozdravio gradonačelnik Zaječara Boško Ničić.⁸⁸

Darko Glišić, ministar za javna ulaganja, komentarišući ideju o ponovnom uvođenju obaveznog služenja vojnog roka na televiziji „Kurir“ u septembru, prisetio se vremena kada je on služio vojsku: „Komandant pred kojim sam položio zakletvu bio je, tada u činu potpukovnika, Veselin Šljivančanin i veoma sam ponosan na tu činjenicu”.⁸⁹ Narodni poslanik Milovan Drecun gostovao je sa Šljivančaninom na televiziji „Informer”.⁹⁰

U septembru je u Kovilovu održan „Zbor Krajišnika”. Toj manifestaciji prisustvovali su premijer Vučević, kao i Maja Gojković, predsednica Vlade Vojvodine. Sandra Božić, potpredsednica pokrajinske Vlade, koja je takođe bila prisutna na skupu, iskoristila je priliku da se na „Zboru Krajišnika” fotografiše sa Veselinom Šljivančaninom, ali i sa Živoradam Ivanovićem i Radojicom Božovićem nekadašnjim oficirima jedinice „Crvene beretke”, koji se sumnjiče za ratne zločine u BiH protiv kojih su podignute i krivične prijave.⁹¹

✱ Veselin Šljivančanin je tokom 90-ih godina bio oficir Jugoslovenske narodne armije (JNA) i VJ, te jedan od komandanata snaga JNA u borbama kod Vukovara 1991. godine. Pred MKSJ osuđen je na 10 godina zatvora za ratni zločin nad hrvatskim ranjenicima i ratnim zarobljenicima na poljoprivrednom dobru Ovčari kod Vukovara.

87 Branislava Stević, „Promocija knjige ‘Ovo je moja zemlja, ovde ja komandujem’”, Radio televizija Bor, 22. februar 2024, <https://rtvbor.rs/promocija-knjige-ovo-je-moja-zemlja-ovde-ja-komandujem/>

88 „Veselin Šljivančanin održao tribinu u Zaječaru i predstavio knjigu „Ovo je moja zemlja, ovde ja komandujem” (Foto + Video)”, Timočka, 25. decembar 2024, <https://www.timocka.rs/vesti/veselin-sljivancanin-odrzao-tribinu-u-zajecaru-i-predstavio-knjigu-ovo-je-moja-zemlja-ovde-ja-komandujem/>

89 „Srbija u izazovima: Šta se odlučilo na sednici Vlade na kojoj je bio i predsednik Aleksandar Vučić?”, Kurir, YouTube kanal, 20. septembar 2024, https://www.youtube.com/watch?v=13H7bCs_ahY&t=2039s

90 „Specijal o generalu Pavkoviću! Nisu ga stomili u zatvoru! Govorio je vojsci Za mnom...”, Informer, YouTube kanal, 8. septembar 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=4EyefsMCQ0Q>

91 Zvanični Instagram profil Sandre Božić, 29. septembar 2024, https://www.instagram.com/p/DAf83RQtQXZ/?img_index=5

Nebojša Pavković

Uprkos tome što se Nebojša Pavković već dugi niz godina ne nalazi u zemlji, već služi zatvorsku kaznu u Finskoj, o njemu se u Srbiji neretko priča kao o heroju. Tako je tokom 2024. godine u više navrata promovisana Pavkovićeva biografija „Neraskidiva karika” autora Miodraga Jevtića. Knjiga je promovisana u Domu vojske u Nišu, Domu kulture u Aleksincu, na Sajmu knjiga u Novom Sadu, kao i u sali mesne zajednice na beogradskoj opštini Zvezdara.⁹² Jednoj takvoj promociji prisustvovao je Aleksandar Vulin, potpredsednik Vlade Srbije, koji je tom prilikom izjavio: „Presuda generalu Pavkoviću i njegova robija u Haškom tribunalu nije nikakva pravda ni presuda već osveta zapadnog sveta, NATO pakta, za herojski otpor i zato što naša zemlja nije slomljena”.⁹³

Ustanova kulture u Čupriji je u decembru raspisala konkurs za idejno rešenje i oslikavanje murala na temu Nebojše Pavkovića, a za autora izabranog rešenja predviđena je i novčana nagrada od 330.000 dinara.⁹⁴

✱ Nebojša Pavković je za vreme rata na Kosovu bio komandant Treće armije VJ. MKSJ ga je osudio na kaznu od 22 godine zatvora za zločine protiv čovečnosti nad Albancima na Kosovu 1999. godine. Pavković je odgovoran za deportacije, druga nehumana dela, ubistva i progon kao zločine protiv čovečnosti i krivična dela ubistva kao kršenja zakona i običaja rata.

Nikola Šainović

Na pomenutoj konferenciji „Od agresije do novog pravnog poretka” u martu, kojoj su prisustvovali potpredsednici i ministri Vlade Srbije, bio je i Nikola Šainović.⁹⁵ Direktor „Pošte Srbije” Zoran Andelković gostovao je sa Šainovićem na televiziji „Informer”.⁹⁶

✱ Nikola Šainović je tokom '90-ih godina bio predsednik Vlade Srbije i potpredsednik Vlade SRJ. MKSJ ga je osudio na 18 godina zatvora za zločine protiv čovečnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja na Kosovu.

92 Tomislav Marković, „Povratak vojnog roka: Mašina za mljevenje topovskog mesa”, Al Jazeera Balkans, 29. septembar 2024, <https://balkans.aljazeera.net/opinions/2024/9/29/povratak-vojnog-roka-masina-za-mljevenje-topovskog-mesa>

93 „Vulin na promociji Pavkovićeve biografije: Njegova haška robija je NATO osveta za herojski otpor”, Novosti, 18. septembar 2024, <https://www.novosti.rs/vesti/politika/1410404/vulin-promociji-pavkoviceve-biografije-njegova-haska-robija-nato-osveta-herojski-otpor>

94 Zorana Rašić, „General Pavković dobice mural: Ustanova kulture Čuprija raspisala konkurs”, Novosti, 12. decembar 2024, <https://www.novosti.rs/srbija/vesti/1439438/general-pavkovic-dobice-mural-ustanova-kulture-cuprija-raspisala-konkurs>

95 Dušan Komarčević, „Restauracija Miloševića na godišnjicu NATO bombardovanja”, Radio Slobodna Evropa, 25. mart 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/nato-bombardovanje-srbija-jugoslavija/32874649.html>

96 „Zajednički gazda je postrojio Hrvate i muslimane i radikalno promenio odnos snaga u Bosni! Ni Rusija nas nije podržavala u to vreme! [Video]”, Informer, 4. avgust 2024, <https://informer.rs/tv/live-tv/931653/nikola-sainovic-zoran-andelkovic-oluja-specijal>

Vinko Pandurević

U novembru i decembru, Vinko Pandurević bio je gost na televiziji „Kurir” zajedno sa narodnim poslanikom Aleksandrom Pavićem,⁹⁷ kao i na televiziji „Happy” sa narodnim poslanikom Draganom Stanojevićem.⁹⁸

✱ Vinko Pandurević je tokom rata u BiH bio komandant Zvorničke brigade VRS. MKSJ ga je osudio na 13 godina zatvora za pomaganje ubistava, istrebljenja i progona Muslimana iz Srebrenice.

Dragan Vasiljković

Dragan Vasiljković i Livija Pavićević, državna sekretarka Ministarstva poljoprivrede, zajedno su gostovali na televiziji „Informer” u septembru.⁹⁹

✱ Dragan Vasiljković, poznatiji kao Kapetan Dragan, tokom rata u Hrvatskoj bio je osnivač i vođa srpske paravojne jedinice „Knindže”. U Hrvatskoj je osuđen na 13 godina zatvora za ratne zločine nad hrvatskim civilima i ratnim zarobljenicima.

Franko Simatović

Jovica Stanišić, načelnik Službe Resora državne bezbednosti (RDB) MUP-a Srbije, i Franko Simatović, visoki oficir RDB-a proglašeni su krivim za zločine protiv čovečnosti u BiH i Hrvatskoj pred MRMKS u maju 2023. godine.

Istraživanje koje je Balkanska istraživačka mreža Srbije (BIRN) sprovela 2024. godine pokazalo je da su sinovi Franka Simatovića, Igor i Mario, preko saradnika i firmi Slobodana Tešića, poslovno povezani sa ovim kontroverznim trgovcem oružjem.¹⁰⁰ Firma „East Iron d.o.o.”, u kojoj Simatovići imaju udela, od Libije na ime duga za oružje potražuje 10 miliona evra.¹⁰¹ Posao prodaje oružja Libiji

97 „Kako je Priština dočekala Trampovu pobjedu – gledajte u današnjoj emisiji 'NI 5 NI 6'", Kurir, 6. novembar 2024, <https://www.kurir.rs/vesti/drustvo/9485917/kako-je-pristina-docekala-trampovu-pobjedu-gledajte-u-danasnjoj-emisiji-ni-5-ni-6>

98 „'Aktuelnosti' na Happy TV: Specijalna vojna operacija, dan 1023!", Happy TV, 12. decembar 2024, <https://happytv.rs/aktuelnosti/aktuelnosti-na-happy-tv-specijalna-vojna-operacija-dan-1023/792142/>

99 „Ostavljam pasoš, posle ovoga plašim se da predem granicu! Jovan Cvetic govorio o sramnoj optužbi iz Hrvatske!", Informer, 2. septembar 2024, <https://informer.rs/tv/live-tv/939715/jovan-cvetic-grcka-hapsenje>

100 Saša Dragojlo, „Frenkijevi sinovi: Veze sa saradnicima Slobodana Tešića i firmama na crnoj listi”, BIRN, 24. jul 2024, <https://birn.rs/sinovi-frenkija-simatovica-u-biznisu-sa-oruzjem/>

101 Isto.

zaključen je 2014. godine, nakon posete libijske delegacije Ministarstvu odbrane Srbije.¹⁰² Posrednik u tom poslu bila je firma „Charso Limited”, u vlasništvu Slobodana Tešić.¹⁰³ Od ove firme „East Iron d.o.o.” preuzima potraživanje prema Libiji 2018. godine, a potom je dogovoreno da država Srbija plati taj dug tako što će „prebiti” svoj dug koji prema Libiji ima po osnovu kredita iz vremena SFR Jugoslavije.¹⁰⁴

Marija Simatovića, mlađeg sina Franka Simatovića, Vlada Srbije je u oktobru 2024. godine imenovala za člana Upravnog odbora Nacionalne korporacije za osiguranje stambenih kredita.¹⁰⁵ Svojevremeno je Mario Simatović bio član Nadzornog odbora državnog preduzeća „MSK a.d Kikinda”, a mimo konkursa bio je zaposlen i u Direktoratu civilnog vazduhoplovstva.¹⁰⁶

Pretnesno veće MKSJ je Stanišića i Simatovića 2013. godine oslobodilo krivice, da bi potom pretresno veće MRMKS 2021. godine donelo presudu kojom su njih dvojica oglašeni krivim. Aleksandar Vučić tada je izjavio da je ta presuda „slika i prilika političkog delovanja Haškog tribunala”, dok je Ivica Dačić, tada predsednik Narodne skupštine, komentarisao da Stanišić i Simatović nisu krivi i da je reč o pokušaju suda da svali kolektivnu krivicu na Srbiju.¹⁰⁷ Aleksandar Vulin, tada ministar unutrašnjih poslova, izjavio je kako ova presuda treba da posluži tome da se osudi srpski narod, ali i da razlog osnivanja MKSJ i MRMKS jeste da bi se sudilo Srbima i narodu Srbije u celini.¹⁰⁸

Iako deca ratnih zločinaca ne snose krivicu, odnosno nisu odgovorni za dela svoji roditelja, poslovni angažman sinova Franka Simatovića – koji podrazumeva i poslove sa državom i funkcije u državnim preduzećima – kao i prećutkivanje visokih državnih zvaničnika na presudu iz 2023. godine, izazivaju sumnju o vezama osuđenih ratnih zločinaca i državnog vrha.

102 Isto.

103 Isto.

104 Isto.

105 Jelena Bulajić, „Sin Frenkija Simatovića, trgovac oružjem, dobio visoku funkciju u državnoj korporaciji za kredite”, nova.rs, 15. oktobar 2024, <https://nova.rs/vesti/biznis/sin-frenkija-simatovica-trgovac-oruzjem-dobio-visoku-funkciju-u-drzavnoj-korporaciji-za-kredite/>

106 Isto.

107 „Vučić o presudi Stanišići i Simatoviću”, HRT, 1. jul 2021, <https://vijesti.hrt.hr/svijet/vucic-o-presudi-stanisicu-i-simatovicu-2243295>

108 „Vulin za Pink o presudi Stanišiću i Simatoviću: Ovo treba da posluži kako bi se osudio narod Srbije! Hag je dodatno posvadao ljude na Balkanu!”, pink.rs, <https://pink.rs/politika/313084/vulin-za-pink-o-presudi-stanisicu-i-simatovicu-ovo-treba-da-posluzi-kako-bi-se-osudio-narod-srbije-hag-je-dodatno-posvadjao-ljude-na-balkanu>

Prakse poricanja pojedinih ratnih zločina

Genocid u Srebrenici

Najčešće negirani zločin u Srbiji, po pravilu, jeste genocid u Srebrenici. Tako je bilo i u 2024. godini. Ipak, kako je 23. maja Generalna skupština UN usvojila rezoluciju kojom se 11. jul proglašava za Međunarodni dan promišljanja i sećanja na genocid u Srebrenici i kojom se osuđuje svako poricanje genocida i veličanje njegovih počinilaca, tema genocida u Srebrenici bila je prisutnija nego inače u javnom prostoru i izjavama državnih zvaničnika. Uz to, usvajanje Rezolucije i sve što je tome prethodilo bilo je povod za veliku kampanju negiranja genocida u Srbiji. Predvodnik kampanje protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici i šampion poricanja genocida jeste predsednik Republike Srbije, Aleksandar Vučić.

U aprilu, govoreći o predlogu Rezolucije, Aleksandar Vučić je izjavio: „Imamo mi presudu, res iudicata, nema suđenja za istu stvar dva puta. Hoću da kažem, nije to pitanje. Već je pitanje morala, imaćete u svakom udžbeniku da je neko to počinio. Neće moći da kažu Srbija, već će reći da su to Srbi uradili. Pa da sada moramo da se odričemo svoje braće”.¹⁰⁹

Dalje kritikujući mogućnost usvajanja Rezolucije, izneo je neistine o ranije usvajanim rezolucijama na temu genocida: „Ovo usvajanje rezolucije je toliko nefer zato što je donesena Opšta rezolucija o genocidu, pojedinačno je nepotrebno da se ide dalje. Zamislite da ne postoji takav akt u UN koji bi rekao da je Nemačka počinila genocid u Drugom svetskom ratu. Ne postoji, nikada nije izglasan. Onda vam je sve jasno”.¹¹⁰ Uprkos njegovim tvrdnjama, u januaru 2022. godine Generalna skupština UN usvojila je rezoluciju kojom se osuđuje negiranje Holokausta i kojom se stradanje Jevreja u Drugom svetskom ratu jasno dovodi u vezu sa nacističkom Nemačkom i njenim saveznicima.¹¹¹

Sastavni deo retorike i napora vlasti u Srbiji usmerenih protiv usvajanja Rezolucije činile su najave posledica u slučaju da Rezolucija ipak bude usvojena. Tako je predsednik Vučić objašnjavao građanima da će nakon usvajanja Rezolucije biti pokušano ukidanje Republike Srpske i da će od Srbije biti traženo da plati ratnu odštetu, pojašnjavajući jedan od ciljeva ove Rezolucije: „da srpski narod

¹⁰⁹ „Vučić o rezoluciji o Srebrenici: I da izgubimo, za njih će to biti Pirova pobjeda!”, Informer, 6. april 2024, <https://informer.rs/politika/vesti/893541/vucic-o-rezoluciji-o-srebrenici-i-da-izgubimo-za-njih-ce-to-biti-pirova-pobjeda>

¹¹⁰ „Vučić, činjenice i manipulacije: Dok se čeka Rezolucija o Srebrenici već postoje pojedinačne o genocidu u Ruandi i holokaustu”, Danas, 6. april 2024, <https://www.danas.rs/svet/region/vucic-cinjenice-i-manipulacije-dok-se-čeka-rezolucija-o-srebrenici-vec-postoje-pojedinacne-o-genocidu-u-ruandi-i-holokaustu/>

¹¹¹ Videti Rezoluciju A/RES/76/250, dostupno na: <https://docs.un.org/en/A/RES/76/250>

bude kažnjen zbog slobodarske i nezavisne politike, da bude dodatno pritisnut po pitanju Kosova i Metohije i zbog spoljnopolitičke orijentacije”.¹¹² U svom obraćanju krajem aprila, Vučić je istakao da predložena Rezolucija predstavlja „brutalno gaženje Dejtonskog mirovnog sporazuma”, ponavljajući da je cilj režima u Sarajevu „tužba za naknadu štete, ratnu odštetu”.¹¹³

Kada ga je jedna novinarka podsetila na presudu Međunarodnog suda pravde kojom je Srbija proglašena krivom zato što nije sprečila genocid u Srebrenici, predsednik Vučić je rekao: „Nije tačno, nemojte da izmišljate. Utvrđeno je da Srbija ni na koji način nije odgovorna za genocid, tek toliko da imate u vidu. Nemojte da obmanjujete narod kao što obmanjujete narod u Sarajevu da sam nosio snajper, da sam pucao u nekoga”.¹¹⁴

U jeku kampanje protiv Rezolucije o Srebrenici, Vučić je u Ruskom domu održao govor na temu „Revizija istorijskih činjenica i otpor slobodarskih naroda” i tom prilikom je izjavio da će se on u Njujorku u Generalnoj skupštini UN „boriti za istinu”, usput insistirajući na tome da je na delu istorijski revizionizam, da postoje oni koji pokušavaju da konstruišu i nametnu određene narative u vezi sa događajima iz 20. veka, kao i da se Srbija suočava sa pokušajima negiranja genocida nad Srbima u Drugom svetskom ratu.¹¹⁵ Ruski ambasador Aleksandar Bocan Harčenko zahvalio se Vučiću na govoru, navodeći da se Rezolucija o Srebrenici uklapa u „iskrivljavanje istorije”.¹¹⁶ Skretanje pažnje na stradanje srpskog naroda, posebno u Drugom svetskom ratu, često je pojava u negiranju genocida u Srebrenici, pa je tako bila prisutna i u kampanji protiv Rezolucije.

Na dan glasanja u Generalnoj skupštini, kada je usvojena Rezolucija, Vučić se ogrnuo zastavom Srbije, a na zahtev predsedavajućeg i obezbeđenja da je skine, odgovorio je: „Niko na svetu mi neće uzeti moju zastavu”.¹¹⁷ Potom je prokomentarisao rezultate glasanja: „Neki ljudi su hteli da iskoriste političku moć i politizuju ovu temu”.¹¹⁸ Kako su 84 države glasale za usvajanje Rezolucije, a 109 država je bilo protiv, uzdržano ili odsutno, Vučić je ovo ocenio kao „pobedu” srpske diplomatije, poručujući da „ljudi koji su želeli da stigmatizuju srpski narod, nisu uspeali, hteli su da stave žig na naše čelo i nisu uspeali”.¹¹⁹ Direktna prenos sednice Generalne skupštine pratili su predsednik Vlade Miloš Vučević i ministri, ogrnuti zastavama Srbije, iz zgrade Generalnog sekretarijata

112 „Srbi ponovo na optuženičkoj klupi u UN”, Politika, 7. april 2024, <https://www.politika.rs/sr/clanak/607986/Srbi-ponovo-na-optuzenickoj-klupi-u-UN>

113 „Obraćanje predsednika Srbije Aleksandra Vučića”, Večernje novosti, YouTube kanal, 29. april 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=Qjy42ZE54Mo>

114 „[Video] Vučić u polemici s jednom novinarkom, Dodik vredao drugu: 'Vidi ti one krave sa N1'”, N1, 16. april 2024, <https://n1info.rs/vesti/video-vucic-u-polemici-s-jednom-novinarkom-dodik-vredao-drugu-vidi-ti-one-krave-sa-n1/>

115 „Vučić: Biću ponovo u Njujorku od četvrtka do nedelje; Srbija zahvalna Rusiji koja brani istorijsku nauku od revizionista”, Tanjug, 15. maj 2024, <https://www.tanjug.rs/srbija/politika/88476/vucic-bicu-ponovo-u-njujorku-od-cetvrtka-do-nedelje-srbija-zahvalna-rusiji-koja-brani-istorijsku-nauku-od-revizionista/vest>

116 Isto.

117 „Generalna skupština usvojila rezoluciju o Srebrenici – 84 za, 19 protiv, 68 uzdržano; Vučić: Ovo će otvoriti Pandorinu kutiju”, RTS, 23. maj 2024, <https://www.rts.rs/lat/vesti/politika/5446999/rezolucija-o-srebrenici-un-generalna-skupstina.html>

118 Isto.

119 Isto.

predsednika Republike, uz Vučevićevu poruku: „Podrška predsedniku Vučiću u bespoštednoj borbi za naš narod i državu! Neka žive Srbija i Srpska u večnost”.¹²⁰

Tokom boravka u Njujorku na zasedanju Generalne skupštine UN u septembru, Vučić je najavo da će odlikovati predstavnike država koje su glasale protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici i tom prilikom je prokomentarisao: „Vidim da su neki poludeli negde zbog toga što mi odlikujemo ljude koji su štitili međunarodno pravo i štitili Srbiju. To je naša stvar, to je naš unutrašnji akt i pitanje našeg suvereniteta. Vidim da bi oni to rado da nam zabrane”.¹²¹ Vučić je prvo stalnom predstavniku Rusije u UN Vasiliju Nebenzji uručio Orden srpske zastave prvog reda, a ordenje je potom uručio i predstavnicima Ujedinjenih Arapskih Emirata i Mađarske.¹²²

Na izjave Tonina Picule, izvestioca Evropskog parlamenta za Srbiju, povodom pada nadstrešnice u Novom Sadu 1. novembra i protesta koji su usledili, Vučić je izjavio da će Picula imati partnere za razgovor u Beogradu, „civilno društvo i opozicione stranke koje su saglasne sa njim da je Kosovo nezavisno, da je Srbija počinila genocid u Srebrenici i da nije bilo genocida u Jasenovcu”.¹²³

U intervjuu za BBC u novembru, Vučić je naglasio da je on uvek bio spreman da prizna da se u „Srebrenici dogodio strašan masakr”, kao i da je išao da se pokloni žrtvama.¹²⁴ Na pitanje novinara da li će koristiti reč „genocid” kad govori o Srebrenici, Vučić je odgovorio da ne veruje u „tu vrstu narativa koja će uvek dovoditi do novih nesuglasica i problema u politici”.¹²⁵

Pred kraj godine, kao odgovor na sve masovnije proteste u Srbiji, Srpska napredna stranka organizovala je u Beogradu miting „Budućnost, a ne prošlost”, na kojem se prisutnima obratio i Aleksandar Vučić, komentarišući, između ostalog i usvajanje Rezolucije o Srebrenici: „U maju su suprotno svim pravilima međunarodnog javnog prava doneli odluku da se obeležava dan genocida u Srebrenici. Mi smo se suprotstavili i tada su mi rekli svi ‘ovo ti nikada neće zaboraviti’, jer sam predvodio jednu hrabru borbu hrabrih zemalja da se suprotstave najmoćnijima”.¹²⁶

120 „Sloga biće poraz vragu”: Ministri ogrnuti zastavama gledali prenos Generalne skupštine UN”, N1, 23. maj 2024, <https://n1info.rs/vesti/sloga-bice-poraz-vragu-ministri-ogrnuti-zastavama-gledali-prenos-generalne-skupstine-un/>

121 „Vučić: Odlikovaću predstavnike država koji su u UN bili uz Srbiju po pitanju Srebrenice”, N1, 23. septembar 2024, <https://n1info.rs/vesti/vucic-odlikovacu-predstavnik-drzava-koji-su-u-un-bili-uz-srbiju-po-pitanju-srebrenice/>

122 „Vučić dodelio odlikovanja u Njujorku Ordenje dobili predstavnici UAE, Rusije i Mađarske pri UN (foto, video)”, Blic, 27. septembar 2024, <https://www.blic.rs/vesti/politika/vucic-odlikovao-predstavnic-uae-rusije-i-madjarske/enpwyk1>

123 „Vučić poslušao Vulina: Sa Piculom će razgovarati Tanja Mišćević”, N1, 14. novembar 2024, <https://n1info.rs/vesti/vucic-poslusao-vulina-sa-piculom-ce-razgovarati-tanja-miscevic/>

124 „Aleksandar Vučić za ‘Hardtalk’: Ide li Srbija ka Zapadu ili Rusiji i Kini?”, BBC News na srpskom, YouTube kanal, 25. novembar 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=2JtmbZD3nfM>

125 Isto.

126 Mina Izgarević, „Vučić poručio Nataši Kandić: Bolje ne biti ni u kakvoj vladi, nego u toj koja će da prizna genocid u Srebrenici”, Novosti, 25. decembar 2024, <https://www.novosti.rs/vesti/politika/1443991/vucic-porucio-natasi-kandic-bolje-biti-kakvoj-vladi-nego-toj-koja-prizna-genocid-srebrenici>

Pored Vučića, među najvišim državnim zvaničnicima koji su vrlo aktivno učestvovali u kampanji protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici bio je i Aleksandar Vulin. Tako je Vulin još u martu izjavio da „od svih zemalja na svetu Nemačka je ta koja će proglasiti Srbe genocidnim narodom“, upozoravajući da će usvajanje Rezolucije dovesti do ukidanja Republike Srpske, kao i da će Srbija morati da plaća ratnu odštetu skoro celom Balkanu.¹²⁷ U istom tonu nastavio je i u narednim mesecima: „Ovo je strašna i velika laž, jedna odvratna ironija, da Nemačka optužuje Srbiju posle dva svetska rata, desetina miliona ljudi je stradalo zahvaljujući Nemačkoj i njenim saveznicima i oni okrivljuju Srbiju za genocid“.¹²⁸ Kasnije je pojašnjavao kako Nemačka koristi svoj novac i moć da naređuje drugim državama kako treba da glasaju u Generalnoj skupštini UN.¹²⁹

Tokom boravka u Vladivostoku na Ekonomskom forumu u septembru, Vulin se zahvalio ruskom predsedniku Vladimiru Putinu: „Veoma sam zahvalan za priliku da mogu ovo da Vam kažem i da Vam se još jednom zahvalim na ogromnom ličnom doprinosu u našim odnosima, ali ogromnom ličnom doprinosu u očuvanju istine, što ste nam pomogli da se uspešno borimo protiv pokušaja donošenja rezolucije o lažnom genocidu u Srebrenici“.¹³⁰

Predsednik Vlade Srbije Miloš Vučević prisustvovao je komemoraciji za žrtve logora Jasenovac u Donjoj Gradini i tom prilikom je, komentarišući stradanje Srba u ovom logoru, izjavio da „narod koji je ovo prošao ne može biti narod dželata nego narod žrtve“, dodajući da bi oni koji Srbe optužuju za genocid u Srebrenici morali da se izvine za zločine nad Srbima i najavljujući da će Srbija nastaviti borbu protiv usvajanja Rezolucije o Srebrenici.¹³¹ Na komemoraciji su bili prisutni i Milorad Dodik, predsednik Republike Srpske, i Andrija Mandić, predsednik skupštine Crne Gore, koji su odlučno negirali genocid u Srebrenici.

Svoj doprinos u kampanji protiv usvajanja Rezolucije dala je i Ana Brnabić, tada kao predsednica Vlade Srbije. Tako je u aprilu Srpska napredna stranka izdala saopštenje za javnost u kojem Ana Brnabić navodi da se Rezolucijom nameće teza da je Republika Srpska genocidna tvorevina, da su Srbi genocidan narod i da je Aleksandar Vučić genocidaš, usput insistirajući na stradanju Srba tokom Drugog svetskog rata u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj.¹³² Tokom kampanje ukazivala je na „vrhunske autoritete na temu genocida“,

127 „Vulin: U državnom okruženju Vučića ima ljudi koji rade za CIA i on to zna“, N1, 27. mart 2024, <https://n1info.rs/vesti/vulin-u-drzavnom-okruzenju-vucica-ima-ljudi-koji-rade-za-cia-i-on-to-zna/>

128 „Vulin: Glasanje o rezoluciji o Srebrenici je glasanje o Srbiji i srpskom narodu“, RTV, 27. april 2024, https://www.rtv.rs/sr_lat/politika/vulin-glasanje-o-rezoluciji-o-srebrenici-je-glasanje-o-srbiji-i-srpskom-narodu_1535761.html

129 „Aleksandar Vulin – ‘2004. godine su ubijali naš narod 2 dana na KiM, mi nismo uradili ništać“, TV Happy, YouTube kanal, 15. maj 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=bvp1Jvod1ko&t=1587s>

130 Esmir Milavić, „Vulin pred Putinom negirao genocid u Srebrenici i poručio: Srbija je saveznik Rusije, nikada neće biti članica NATO-a“, N1, 04. septembar 2024, <https://n1info.ba/regija/vulin-pred-putinom-negirao-genocid-u-srebrenici-i-porucio-srbija-je-saveznik-rusije-nikada-nee-biti-clanica-nato-a/>

131 „Dodik i Vučević komemorirali žrtve Jasenovca i negirali genocid u Srebrenici“, Al Jazeera Balkans, 12. maj 2024, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2024/5/12/dodik-i-vucevic-komemorirali-zrtve-jasenovca-i-negirali-genocid-u-srebrenici>

132 „Brnabić: Vučić je i sam žrtva genocida nad srpskim narodom“, Srpska napredna stranka, 13. April 2024, <https://sns.org.rs/lat/novosti/saopstenja/brnabic-vucic-je-i-sam-zrtva-genocida-nad-srpskim-narodom>

koji kažu da se u Srebrenici dogodio ratni zločin, ali ne i genocid.¹³³

Kasnije je, u gostujući na televiziji „Kurir“, istakla je da je borba Srbije protiv usvajanja Rezolucije „najteža bitka koja je pred Srbijom“, navodeći da je Aleksandar Vučić, čim je čuo za ovu Rezoluciju, „obavestio javnost da je cilj Rezolucije da se nametne najteža politička i moralna kvalifikacija za naš narod, da smo genocidni“.¹³⁴

U aprilu je u Banjaluci, povodom Rezolucije o Srebrenici, održan miting pod nazivom „Srpska te zove“. Miting su organizovale vlasti u Republici Srpskoj, a prisustvovali su i predstavnici vlasti u Srbiji – Ana Brnabić, Nikola Selaković, Milica Đurđević Stamenkovski i Aleksandra Vulin. U istom maniru kao i do tada, Ana Brnabić je izjavila: „Oni koji sponzorišu ovu Rezoluciju u Ujedinjenim nacijama, ne traže oni ni žaljenje ni pokazivanje pijeteta za počinjene ratne zločine. Oni traže najtežu diskvalifikaciju, i moralnu i pravnu, za celokupan srpski narod“.¹³⁵ Na istom mitingu, prisutnima se obratila i Milica Đurđević Stamenkovski – koja je ubrzo posle toga postala ministarka za brigu o porodici i demografiju – nastojeći da diskredituje sponzore Rezolucije na temelju njihove istorije, da bi potom istakla da je njihov cilj „dehumanizacija“ srpskog naroda i „potkopavanje temelja“ Republike Srpske.¹³⁶

Diskreditaciju sponzora Rezolucije i skretanje pažnje na stradanje Srba bilo je i deo izjava Veljka Odalovića, predsednika Komisije za nestala lica Vlade Srbije. Na dan glasanja o Rezoluciji, Odalović je izjavio da su sponzori Rezolucije one države koje su kontrolisale zone na Kosovu u kojima su se desila najveća stradanja srpskog naroda i da su to iste one države koje promovišu nezavisnost Kosova.¹³⁷

Ivica Dačić, tada ministar spoljnih poslova, pored uobičajenih komentara da se Rezolucijom o Srebrenici Srbi proglašavaju genocidnim narodom, objašnjavao je da se zločin u Srebrenici ne može okarakterisati kao genocid jer se dogodio na teritoriji jedne opštine, a ne na celokupnoj teritoriji BiH.¹³⁸ Kasnije je negodovao zbog najave Crne Gore da će glasati za usvajanje Rezolucije, ocenjujući to kao „sramno i nečuveno“.¹³⁹ U autorskom tekstu za dnevni list „Politika“, ministarka pravde Maja Popović navela je

133 „Brnabić: Rezolucija o Srebrenici imaće posledice po Srbiju, ali i po svet“, Politika, 20. april 2024, <https://www.politika.rs/scc/clanak/610435/Brnabic-Rezolucija-o-Srebrenici-imace-posledice-po-Srbiju-ali-i-po-svet>

134 „Brnabić: Predsednik Vučić nastavlja borbu u Njujorku“, Srpska napredna stranka, 14. maj 2024, <https://sns.org.rs/novosti/vesti/brnabic-predsednik-vucic-nastavlja-borbu-u-njujorku>

135 „Narodni miting ‘Srpska te zove’, Banjaluka“, RTRS, YouTube kanal, 18. april 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=drW6wPTA4KU>

136 Isto.

137 „Odalović: Protagonisti rezolucije kontrolisali Kosovo u vreme najvećeg stradanja Srba“, Novi magazin, 23. maj 2024, <https://novimagazin.rs/vesti/324296-odalovic-protagonisti-rezolucije-kontrolisali-kosovo-u-vreme-najveceg-stradanja-srba>

138 „Dačić: Rezolucija o genocidu u Srebrenici ne doprinosi pomirenju“, RTV, 17. april 2024, https://rtv.rs/sr_lat/politika/dacic-rezolucija-o-genocidu-u-srebrenici-ne-doprinosi-pomirenju_1532973.html

139 „Došli na vlast zahvaljujući Srbima, a glasaju da se Srbi proglašavaju genocidnim: Dačić o nameri crnogorskih vlasti da glasaju za rezoluciju u UN“, Danas, 10. maj 2024, <https://www.danas.rs/vesti/politika/dacic-crna-gora-genocid/>

da se Rezolucijom favorizuje stradanje Bošnjaka, a negira stradanje Srba tokom rata u BiH, kao i da se njom vrši stigmatizacija srpskog naroda. Naglasila je i da u slučaju Srebrenice nikada nije dokazana genocidna namera izvršioca zločina, a da je kvalifikacija događaja u Srebrenici kao genocida „nedopustiva, netačna i pravno neprihvatljiva”, usput dovodeći u pitanje i broj žrtava.¹⁴⁰

U istom maniru, Sandra Božić, tada potpredsednica Narodne skupštine, istakla je da je reč o pokušajima da se Srbima „utisne žig genocidnog naroda”, te da su „žrtve srpskog naroda manje bitne i manje vredne”, negirajući klasifikaciju zločina u Srebrenici kao genocida i nazivajući to „političkom kovanicom osmišljenom za političko obračunavanje”.¹⁴¹

Marko Đurić, ministar spoljnih poslova, u tekstu koji je objavio „Politico Europe”, pored toga što je doveo u pitanje kvalifikaciju zločina u Srebrenici kao genocida, istakao je da je Srbija kontinuirano i dosledno osuđivala sve zločine i negiranje zločina počinjenih tokom rata u BiH, a posebno zločin u Srebrenici.¹⁴² Ipak, ovakva izjava očigledno je netačna, o čemu svedoče kako ovaj, tako i prethodni izveštaji „Stanje poricanja” Inicijative mladih za ljudska prava. O tome svedoči i pismo Dunje Mijatović, komesarke za ljudska prava Saveta Evrope, koje je početkom 2024. godine upućeno tada predsednici Vlade Ani Brnabić, u kojem se preporučuju koraci za unapređenje procesa suočavanja sa ratnom prošlošću, kao i njen izveštaj „Suočavanje s prošlošću za bolju budućnost: Put do pravde, mira i društvene kohezije u regiji bivše Jugoslavije” iz novembra 2023. godine. Izveštaj i pismo Komesarke za ljudska prava govore o praksama suprotnim onim o kojima piše Marko Đurić. U intervjuu za „Tanjug”, Đurić je, komentarišući nacrt Rezolucije, izjavio: „Da li je fer da više od sto, neki kažu i sto dvadeset hiljada žrtava rata u Bosni i Hercegovini ne bude na podjednak način obeleženo. Da li je fer, pravedno i ispravno prema bošnjačkim, srpskim i hrvatskim žrtvama da one ne budu na jednak način tretirane od strane jedne ovakve Rezolucije”.¹⁴³

Ministar odbrane Bratislav Gašić komentarisao je usvojenu Rezoluciju o Srebrenici u intervjuu za junski broj magazina „Odbrana”, koji izdaje Ministarstvo odbrane. Rezoluciju je nazvao „nesretnom”, a za rezultate glasanja rekao je: „Jedna mala, nezavisna i slobodoljubiva zemlja, predvođena svojim predsednikom, uspela je snagom istine i argumenata da tom dokumentu oduzme suštinski legitimitet”.¹⁴⁴

Na sam dan glasanja u Generalnoj skupštini UN, savetnik predsednika Vlade Predrag Rajić, u emisiji na RTS-u, naglasio je da je

140 Maja Popović, „U Srebrenici nije bilo genocida”, Politika, 23. april 2024, <https://www.politika.rs/sr/articles/amp/610833>

141 „Božić: Lažima pokušavaju Srbima da utisnu žig genocidnog naroda”, Srpska napredna stranka, 17. april 2024, <https://www.sns.org.rs/novosti/saopstenja/bozic-lazima-pokusavaju-srbima-da-utisnu-zig-genocidnog-naroda>

142 Marko Đurić, „UN Srebrenica resolution will cause further division in the Balkans”, Politico, 22. maj 2024, <https://www.politico.eu/article/un-generally-assembly-opinion-srebrenica-resolution-bosnia-balkans-serbia/>

143 „Intervju: Marko Đurić za Tanjug – Pod lupom”, Tanjug, YouTube kanal, 15. maj 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=ZIO1rAnhIMI>

144 „Intervju ministra odbrane Bratislava Gašića za junski broj magazina „Odbrana”, Ministarstvo odbrane Republike Srbije, 4. jun 2024, <https://www.mod.gov.rs/cir/21316/intervju-ministra-odbrane-bratislava-gasica-za-junski-broj-magazina-odbrana21316>

problematično to što se „jedan zločin u jednom periodu na jednom prostoru okvalifikovan kao genocid sa vrlo jasno namerom”. Po njemu, ta namera je ukidanje Republike Srpske, što je cilj i Rezolucije o Srebrenici.¹⁴⁵

U septembru, Tomislav Momirović, ministar unutrašnje i spoljne trgovine, podsetio je građane da „smo se mi borili po celom svetu da odbranimo čast i istoriju našeg naroda”, kao i da je cilj te borbe bio da se dokaže da Srbija nije genocidna država i da Srbi nisu genocidan narod.¹⁴⁶

U sklopu diplomatskih napora da se ospori nacrt Rezolucije, ambasador Srbije pri UN Nemanja Stevanović uputio je pismo stalnim misijama država članica u UN, generalnom sekretaru UN i predsedavajućem Generalne skupštine, u kojem upozorava na moguće „opasne posledice” nacarta Rezolucije, ukazujući da ona može dovesti do ugrožavanja mira i stabilnosti u BiH i na Zapadnom Balkanu. Tom prilikom preneo je i pismo Željke Cvijanović, članice predsedništva BiH, u kojem se navodi da je ambasador BiH pri UN Zlatko Lagumdžija jednostrano preduzeo korake za podnošenje Rezolucije o Srebrenici, kršeći time ustavni okvir BiH, a da bi usvajanje Rezolucije dovelo do unutrašnjih nemira u BiH.¹⁴⁷

U danima koji su prethodili usvajanju Rezolucije o Srebrenici, Porfirije, patrijarh Srpske pravoslavne crkve, najveće verske zajednice u Srbiji, izrazio je svoje negodovanje u Uskrsnjoj poslanici: „Zbog toga danas snažno podižemo svoj glas i ukazujemo na apsolutnu neistinu i pokušaj nebivalog istorijskog revizionizma, u kome se nastoji da prostom inverzijom srpski narod, žrtva višestrukih genocida i etničkog čišćenja, bude proglašen za počinioca genocida”.¹⁴⁸

Kao svojevrsna reakcija na usvajanje Rezolucije o Srebrenici u Generalnoj skupštini UN, u Beogradu je 8. juna organizovan Svesrpski sabor pod sloganom „Jedan narod, jedan sabor – Srbija i Srpska”, na kojem su učestvovali najviši predstavnici Srbije i Republike Srpske. Na saboru je doneta Deklaracija o zaštiti nacionalnih i političkih prava i zajedničkoj budućnosti srpskog naroda, u kojoj se, između ostalog, navodi da sabor ne podržava Rezoluciju o Srebrenici, naglašavajući da je „pomenutom Rezolucijom izvršen pokušaj kolektivnog okrivljavanja celog srpskog naroda, koji je neprihvatljiv i ne može biti sproveden u delo”.¹⁴⁹ Vlada Srbije je deset dana

145 „Četvrtkom u 9: Rezolucija o Srebrenici”, RTS, YouTube kanal, 23. maj 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=4Bgc-YuGViu>

146 „Momirović: Opozicija sprovodi naloge spoljnih službi”, Srpska napredna stranka, YouTube kanal, 3. septembar 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=f90s80NFWto>

147 „Cvijanović i ambasador Srbije pismom UN-u osporavaju rezoluciju o genocidu u Srebrenici”, Al Jazeera Balkans, 6. april 2024, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2024/4/6/cvijanovic-i-ambasador-srbije-pismom-un-u-osporavaju-rezoluciju-o-genocidu-u-srebrenici>

148 „Patrijarh Porfirije u Uskrsnjoj poslanici: Rezolucijom pokušavaju da proglase srpski narod počinioem genocida”, nova.rs, 3. maj 2024, <https://nova.rs/vesti/drustvo/patrijarh-porfirije-u-uskrsnjoj-poslanici-rezolucijom-pokusavaju-da-proglase-srpski-narod-pocinicem-genocida/>

149 Tekst Deklaracije dostupan na: <https://www.predsednik.rs/pres-centar/saopstenja/deklaracija-o-zastiti-nacionalnih-i-politickih-prava-i-zajednickoj-buducnosti-srpskog-naroda>

kasnije usvojila ovu deklaraciju i potom je uputila Narodnoj skupštini,¹⁵⁰ koja je Deklaraciju usvojila glasovima stranaka koje čine vlast.¹⁵¹

Nisu samo predstavnici vlasti učestvovali u kampanji protiv Rezolucije o Srebrenici, već su se u negiranje genocida uključile i neke opozicione stranke sa identičnim narativom. Tako je koalicija NADA, koju čine Nova Demokratska stranka Srbije i Pokret obnove Kraljevine Srbije, 9. jula najavila da će Narodnoj skupštini podneti predlog deklaracije o Srebrenici u kojoj se navodi da se u Srebrenici nije dogodio genocid. Tim povodom, Miloš Jovanović, predsednik Nove Demokratske stranke Srbije, izjavio je da smo svi „svedoci neprestanom pokušaju krivotvorenja istorijskih činjenica, istorijske istine i pokušaja nametanje krivice srpskom narodu za nešto što nije učinjeno”.¹⁵² Genocid u Srebrenici okarakterisao je kao laž, dok je za usvojenu Rezoluciju naveo da može dovesti do ukidanja Republike Srpske, da se njome Srbi proglašavaju genocidnim narodom, kao i da je jedini genocid na Balkanu bio nad srpskim narodom.¹⁵³ Na vanrednoj sednici Narodne skupštine na kojoj se, između ostalog, raspravljalo o deklaraciji usvojenoj na Svesrpskom saboru, Jovanović je izjavio da u deklaraciji mora pisati da se u Srebrenici nije dogodio genocid.¹⁵⁴

U Zrenjaninu je u oktobru održana promocija knjige „Zabranjena istina o Srebrenici” narodnog poslanika Aleksandra Pavića, u kojoj se negira da je u Srebrenici počinjen genocid. Na promociji su govorili i opozicioni narodni poslanici Branimir Nestorović i Branko Lukić.¹⁵⁵ Nestorović je istakao da ova knjiga ima veliki značaj, komentarišući da, kada kažete istinu o Srebrenici, „onda kažu da ste vi genocidni – narod koji je pretrpeo najviše genocida u istoriji je genocidan”.¹⁵⁶ Još jedna ovakva promocija održana je u decembru u Jagodini.¹⁵⁷

✱ Tokom većeg dela rata u BiH, grad Srebrenica u istočnoj Bosni bio je enklava u kojoj su utočište našle desetine hiljada bosanskih Muslimana/Bošnjaka bežeći iz okolnih područja od napada snaga bosanskih Srba. U martu 1995. godine, Radovan Karadžić,

150 „Vlada Srbije usvojila Deklaraciju sa Svesrpskog sabora”, Radio Slobodna Evropa, 18. jul 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/vlada-srbije-deklaracija-svesrpski-sabor/33041649.html>

151 „Skupština Srbije usvojila deklaraciju sa Svesrpskog sabora”, Radio Slobodna Evropa, 31. jul 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/skupstina-srbije-usvojila-deklaracija-sa-svesrpskog-sabora/33058224.html>

152 „Jovanović: Koalicija 'NADA' podneće skupštini Deklaraciju o Srebrenici”, RTV, 9. jul 2024, https://www.rtv.rs/sr_lat/politika/stranacka-hronika/jovanovic-koalicija-nada-podnece-skupstini-deklaraciju-o-srebrenici_1553349.html

153 Isto.

154 „U Skupštini Srbije nastavak rasprave o Deklaraciji sa Svesrpskog sabora”, Radio Slobodna Evropa, 24. jul 2024, <https://www.slobodnaevropa.org/a/skupstina-srbije-svesrpski-sabor-deklaracija/33048828.html>

155 „Promocija knjige Aleksandra Pavića u Zrenjaninu”, MI – Snaga naroda, YouTube kanal, 13. oktobar 2024, <https://www.youtube.com/watch?v=9ajygcaV9wE>

156 Isto.

157 „Promocija knjige Aleksandra Pavića 'Zabranjena istina o Srebrenici' u Jagodini”, MI – Glas iz naroda, 23. decembar 2024, <https://misnaganaroda.rs/event/%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bc%d0%be%d1%86%d0%b8%d1%98%d0%b0-%d0%ba%d1%9a%d0%b8%d0%b3%d0%b5-%d0%b0%d0%bb%d0%b5%d0%ba%d1%81%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d1%80%d0%b0-%d0%bf%d0%b0%d0%b2%d0%b8%d1%9b%d0%b0/>

predsednik Republike Srpske i vrhovni komandant VRS, naložio je snagama bosanskih Srba da muslimansko stanovništvo eliminišu iz enklava Srebrenica i Žepa. U julu 1995. godine ubijeno je ili nestalo blizu 8000 muslimanskih muškaraca i dečaka, a prisilno je premešteno oko 30.000 žena, dece i staraca. MKSJ i MRMKS sudili su dvadesetorici pojedinaca za zločine počinjene u Srebrenici u julu 1995. godine, od kojih su Radovan Karadžić, Ljubiša Beara, Željko Tolimir, Vujadin Popović, Radislav Krstić i Ratko Mladić osuđeni za genocid. Međunarodni sud pravde je u jednoj svojoj presudi potvrdio da se u Srebrenici dogodio genocid.¹⁵⁸

Drugi ratni zločini

Iako je u fokusu vlasti i najvećeg dela društva bio genocid u Srebrenici, tokom 2024. godine predstavnici vlasti u Srbiji nisu propustili da u više navrata negiraju i neke druge ratne zločine ili, što je češća praksa, zločine generalno.

Na godišnjicu masakra u selu Račak na Kosovu, 15. januara, Petar Petković, direktor Vladine Kancelarije za Kosovo i Metohiju, sastao se sa bivšom istražnim sudijom Danicom Marinković, koja je sproveda uviđaj u vezi sa događajima u Račku. Petković joj se zahvalio na njenom radu i konstatovao da je „njena profesionalna i metodična istraga doprinela da se utvrde nepobitne činjenice o događajima u Račku“, te da „činjenice koje je za istoriju sačuvala Danica Marinković ruše svaki pokušaj fabrikovanja događaja u Račku”.¹⁵⁹

U aprilu je održana tribina pod nazivom „Odgovornost prema istini: Agresija ‘Milosrdni andeo’ – 25 godina od NATO agresije”. Na tribini je istaknuto da u Račku nije bilo masakra nad civilima, te da je reč o legitimnoj antiterorističkoj akciji srpske policije. Među govornicima je bio i osuđeni ratni zločinac Vladimir Lazarević, dok su u publici sedeli, između ostalih, i članovi Vlade – Ana Brnabić, Tomislav Momirović, Irena Vujović, Maja Gojković, Nikola Selaković i Maja Popović.¹⁶⁰ Uz to, sam naziv tribine svedoči o tendencioznom izvrtanju činjenica o NATO bombardovanju Srbije. Deo dominantnog narativa o bombardovanju je da je ono nosilo kodni naziv „Milosrdni andeo”, iako je kodni naziv koji je koristio NATO bio „Saveznička sila”, a naziv koji su koristile Sjedinjene Američke Države „Plemeniti nakovanj”.

U junu, u atrijumu zgrade rektorata Univerziteta u Beogradu, održana je premijera dokumentarnog filma „Herojska 549.

158 Srebrenica. Hronologija jednog zločina, MRMKS, <https://www.irmct.org/specials/srebrenica/timeline/bhs/>

159 „Petković zahvalio sudiji Marinković što istražava u borbi za istinu i pravdu o događajima u Račku”, Kancelarija za Kosovo i Metohiju Vlade Republike Srbije, 15. januar 2024, <https://www.kim.gov.rs/lat/v5429.php>

160 Tatjana Njegomir, „Odgovornost prema istini: Milosrdni andeo – 25 godina od NATO agresije”, Novosti, 24. april 2024, <https://www.novosti.rs/vesti/politika/1360132/odgovornost-prema-istini-milosrdni-andejo-25-godina-nato-agresije>

motorizovana brigada”, u produkciji Vojnofilmskog centra „Zastava film” Ministarstva odbrane.¹⁶¹

Aleksandar Vulin je na sednici Narodne skupštine u septembru, odgovarajući jednom opozicionom poslaniku, izjavio da je „reći da je vlast u Beogradu bila odgovorna, razlog, uzrok, povod, kako god hoćete za bombardovanje Srbije je neshvatljivo. To jeste nacionalna izdaja”. Potom je negirao zločine koje su srpska vojska i policija počinile na Kosovu tokom 1998. i 1999. godine.¹⁶²

Prisustvujući obeležavanju godišnjice početka Prvog srpskog ustanka i ceremoniji obeležavanja Dana boraca Republike Srpske u Višegradu, Dejan Antić, državni sekretar u Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, obratio se prisutnima sledećim rečima: „Kao što su Karađorđevi ustanici 1804. podigli oružani ustanak, slomili osmanske ropske lance i postavili temelje za izgradnju moderne srpske države, tako su i srpski borci u Odbrambeno-otadžbinskom ratu odbranili Srpsku Republiku koja je stvorena u miru, 9. januara 1992. godine, kao odgovor na politiku dekonstitucionalizacije Srba u BiH”.¹⁶³

Aleksandar Vučić se u avgustu sastao sa advokatom Nemanjom Berićem, koji je u Hrvatskoj osuđen na 15 dana zatvora zbog pevanja krajiških pesama. Nakon ovog susreta, Vučić je izjavio da je Berić uhapšen samo zato što je Srbin, kao i da mu je obećao da će sa njim i njegovom suprugom otići na koncert Bajce Malog Knindže.¹⁶⁴ Bajca Mali Knindža poznat je po nacionalističkim pesmama koje neretko sadrže govor mržnje i veličanje ratnih zločina.

Izborna kampanja za lokalne izbore 2024. godine

Lokalni izbori u Srbiji raspisani su 26. aprila 2024, a održali su se meseci i po dana kasnije, 2. juna. Izbori su raspisani zato što posle glasanja 17. decembra 2023. nije bilo dogovora o formiranju vlasti u Beogradu, ali i zbog izveštaja ODIHR-a, OEBS-ove Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava, gde se navodi da na inicijalnim izborima 17. decembra uslovi nisu bili ravnopravni za sve zbog dominantnog učešća predsednika Aleksandra Vučića. Pored toga, izveštaj navodi postojanje pritisaka na zaposlene u javnom

161 „Premijera dokumentarnog filma ‘Herojska 549. motorizovana brigade’”, Ministarstvo odbrane Republike Srbije, 10. jun 2024, <https://www.mod.gov.rs/cir/21334/premijera-dokumentarnog-filma-herojska-549-motorizovana-brigada21334>

162 „Vulin: Nacionalna izdaja je reći da je vlast u Beogradu bila odgovorna za bombardovanje Srbije”, Politika, 24. septembar 2024, <https://www.politika.rs/rf/clanak/634211/Vulin-Nacionalna-izdaja-je-reci-da-je-vlast-u-Beogradu-bila-odgovorna-za-bombardovanje-Srbije>

163 „Državni sekretar Antić na obeležavanju Dana boraca Republike Srpske i 220. godišnjice od podizanja Prvog srpskog ustanka”, Ministarstvo za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, 14. februar 2024, <https://www.minrzs.gov.rs/sr/aktuelnosti/vesti/drzavni-sekretar-antic-na-obelezavanju-dana-boraca-republike-srpske-i-220-godisnjice-od-podizanja-prvog-srpskog-ustanka>

164 „Predsednik države najavio da će ići na koncert Bajce Malog Knindže, primio advokata Berića”, N1, 25. avgust 2024, <https://n1info.rs/vesti/predsednik-drzave-njavio-da-ce-ici-na-koncert-baje-malog-knindze-primio-advokata-berica/>

sektoru da glasaju za vlast, kao i zloupotrebu javnih resursa u njenu korist i Vučićevu medijsku dominaciju. Komentarišući navode ODIHR-a, Vučić je rekao da je „veoma važno” da se ispune njihove preporuke.

Iako su raspisani lokalni izbori, u javnosti je glavna tema u predizbornoj kampanji bio tekst nacrtu Rezolucije UN o genocidu o Srebrenici, koja je usvojena 23. maja. Njome se 11. juli proglašava Međunarodnim danom sećanja na genocid u Srebrenici i osuđuje se negiranje genocida i veličanje ratnih zločinaca. Inicijatori rezolucije su bile Nemačka i Ruanda, koje su i napisale nacrt dokumenta, kasnije sponzorisan od strane preko 30 zemalja – uključujući i sve države bivše Jugoslavije osim Srbije i Crne Gore.

Od trenutka kada se pojavila vest o nacrtu rezolucije o Srebrenici, ona postaje najznačajnija tema u Srbiji i okosnica kampanje za lokalne izbore 2. juna. Srpska napredna stranka, Srpska radikalna stranka, koalicija NADA, Zavetnici, Pokret socijalista i Socijalistička partija Srbije spremno su dočekali najavu o usvajanju Rezolucije – novom lavinom negiranja genocida i drugih ratnih zločina, kao i slavljenjem ratnih zločinaca. Osim negiranja genocida, za ovaj period karakteristični su i manipulacija i širenje dezinformacija, pa su tako gotovo svi predstavnici vlasti tvrdili da je cilj Rezolucije proglašenje Srba genocidnim narodom [Aleksandar Vulin¹⁶⁵: „Ideja je da se 27. aprila izglasa ta rezolucija, da se mi proglasimo genocidnim narodom i da se 11. jul, dan kada se desilo ono što se desilo u Srebrenici, proglasi Međunarodnim danom genocida”]. Na konferenciji za novinare 29. marta, Vučić¹⁶⁶ je rekao: „Odmah sutradan [nakon usvajanja Rezolucije] izaći će se sa inicijativom za ukidanje Republike Srpske, na osnovu stava da političke tvorevine koje su zasnovane na genocidu ne mogu da postoje. Tražiće i ratnu odštetu od Srbije”.

Rezolucija se takođe koristila da ponovo predstavi srpski narod – ali i predsednika Vučića – kao žrtve, ali i da podseti na zločine nad Srbima u Drugom svetskom ratu. Tako je Ana Brnabić u saopštenju za javnost od 13. aprila¹⁶⁷ istakla da je Aleksandar Vučić „i sam žrtva genocida nad srpskim narodom, koji nikada nije upoznao ni svog dedu ni veći deo svoje porodice jer su bili Srbi, pa su, samim tim, zaslužili da budu ubijeni, a ni grob im se ne zna.” Četiri dana kasnije, 17. aprila, saopštenjem za javnost obraća se i Sandra Božić, članica Predsedništva SNS-a, koja takođe staje u odbranu Vučića. U saopštenju koje nosi naziv „Lažima pokušavaju Srbima da utisnu žig genocidnog naroda”¹⁶⁸, Božić, između ostalog, kaže da „Srebrenica svakako nije” genocid, i da Vučiću „sada prete hapšenjem verovatno jer je jedini srpski predsednik koji se ne stidi i ne izvinjava zbog toga što je Srbin”. Istog dana javnosti

165 Politika, Snage za brzo reagovanje imaju za zadatak hapšenje Milorada Dodika, 27.03.2024, <https://www.politika.rs/sr/clanak/606134/Snage-za-brzo-reagovanje-imaju-za-zadatak-hapsenje-Milorada-Dodika>

166 Al Jazeera, Vučić: U UN-u slijedi rezolucija o Srebrenici, pa zahtjev za ukidanje RS-a, 29.03.2024, <https://balkans.aljazeera.net/news/balkan/2024/3/29/vucic-u-un-u-se-sprema-rezolucija-o-srebrenici-slijede-i-zahitjevi-za-ukidanje-rs-a>

167 Srpska napredna stranka, Brnabić: Vučić je i sam žrtva genocida nad srpskim narodom, 13.04.2024, <https://sns.org.rs/lat/novosti/saopstenja/brnabic-vucic-je-i-sam-zrtva-genocida-nad-srpskim-narodom>

168 Srpska napredna stranka, Lažima pokušavaju Srbima da utisnu žig genocidnog naroda, 17.04.2024, <https://www.sns.org.rs/novosti/saopstenja/bozic-lazima-pokusavaju-srbima-da-utisnu-zig-genocidnog-naroda>

se putem saopštenja obratio još jedan član Predsedništva SNS-a, Miloš Terzić, koji je takođe Vučića i Srbiju predstavio kao žrtve¹⁶⁹. „I svi koji insistiraju na tome da je u Srebrenici počinjen genocid u službi su Albina Kurtija i onih koji protiv Srbije žele da podignu nove optužnice, kao dodatni vid pritiska zbog suverene i slobodne politike koju vodi predsednik Aleksandar Vučić.” Istog dana, 17. aprila, predsednik SPS-a Ivica Dačić izjavio je da Rezolucija o genocidu u Srebrenici ne doprinosi pomirenju i konsenzusu i istakao da to što se dogodilo u Srebrenici ne može da se kvalifikuje kao genocid.

Narodni miting protiv usvajanja Rezolucije UN o Srebrenici pod imenom „Srpska te zove” organizovan je 18. aprila na Trgu Krajine u Banjaluci, uz prisustvo predstavnika političkih stranaka iz Srbije. Okupljenima se obratila predsednica Srpske stranke Zavetnici Milica Đurđević Stamenkovski, a osim nje skupu su prisustvovali Ana Brnabić, Nikola Selaković, Aleksandar Vulin i Darija Kisić Tepavčević. „Oni hoće da srpski narod dehumanizuju, oni hoće da kompromituju Republiku Srpsku, oni hoće da je obesmisle, oni hoće da na Srbiju svalje novi teret starih podela, da je pod tim teretom obore i potčine,” rekla je Đurđević Stamenkovski i dodala je da je Republika Srpska „rezultat odbrane od genocida, čin odbrane i plod mira”.

Aktivan u negiranju genocida bio je i Vladimir Đukanović, narodni poslanik i član Predsedništva SNS-a, koji je u ovom periodu bio čest gost pro-režimskih medija. Tako je u izjavi za tabloid Republika 16. maja rekao: „Nama se stavlja kao narodu strašna omča oko vrata, dobićemo žig genocidnog naroda mi koji najviše postradasmo u 20. veku, pretiče nam ukidanjem Republike Srpske, ali na našu žalost u Srbiji postoje oni koji baš za to navijaju”¹⁷⁰.

Kada je reč o opozicionim strankama, Pokret slobodnih građana i Zeleno levi front su glasno podržali usvajanje Rezolucije. Tako je predsednik PSG Pavle Grbović govorio na debati „Značaj rezolucije Generalne skupštine UN o genocidu u Srebrenici” u organizaciji Inicijative mladih za ljudska 24. aprila u Medija centru u Beogradu. Generalni sekretar PSG-a Aleksandar Radovanović je takođe podržao usvajanje Rezolucije: u svojoj objavi na društvenoj mreži Iks napisao je da Srbija treba da bude jedan od njenih inicijatora. O nedopustivosti negiranja srebreničkog genocida govorio je i Zeleno-levi front, čiji su članovi nekoliko puta javno - u medijima i u Narodnoj skupštini - govorili o srebreničkom genocidu.

Narodni poslanici Stranke demokratske akcije (SDA) Sandžaka Selma Kučević i Ahmedin Škrijelj predali su 9. jula 2024. godine na usvajanje Skupštini Srbije predlog Rezolucije o genocidu u Srebrenici¹⁷¹ i pozvali Skupštinu da je usvoji. „Usvajanjem ove Rezolucije Skupština Srbije napraviće ispravan korak ka stvaranju trajnog stabilnog mira u regionu i skinuti odgovornost sa novih generacija

169 Srpska napredna stranka, Terzić: U Srebrenici se nije desio genocid, 17.04.2024, <https://www.sns.org.rs/novosti/saopstenja/terzic-u-srebrenici-se-nije-desio-genocid>

170 Republika, Vladimir Đukanović: Stavljaju nam omču oko vrata, 16.05.2024, <https://www.republika.rs/vesti/politika/544426/vladimir-djukanovic-o-rezoluciji-o-genocidu>

171 Prijedlog Rezolucije o genocidu u Srebrenici, SDA Sandžak [https://sda.rs/slike/upload/rezolucija%2024%20scan%20\(1\).PDF](https://sda.rs/slike/upload/rezolucija%2024%20scan%20(1).PDF)

za zločine koje je neko počinio u njihovo ime”, saopštila je SDA. Oni su dodali i da je predlog Rezolucije, koja je u Skupštinu stigao 3. jula, prosleđen i ambasadama zemalja Kvinte (Sjedinjene Američke države, Italija, Nemačka, Velika Britanija i Francuska), kao i da je predlog podržao i narodni poslanik Šaip Kamberi u ime Partije za demokratsko delovanje. Istog dana je poslanička grupa Koalicije NADA najavila da će skupštini podneti svoj predlog deklaracije o Srebrenici, koja će tvrditi da se u Srebrenici nije dogodio genocid. Šef poslaničke grupe i predsednik Nove DSS Miloš Jovanović rekao je da je koalicija ponosna na ovaj dokument, kao i da smo svi „svedoci neprestanom pokušaju krivotvorenja istorijskih činjenica, istorijske istine i pokušaja nametanja krivice srpskom narodu za nešto što nije učinjeno”¹⁷².

Gradska izborna komisija u Nišu odbila je kao neurednu listu Grupa građana “NIŠ LI JE” koju je predvodio bivši general i nekadašnji direktor Vojno-bezbedonosne agencije Momir Stojanović.¹⁷³ U presudama MKSJ, Momir Stojanović je označen kao jedan od organizatora vojno-polijske operacije Reka krajem aprila 1999. godine. Tužilaštvo za ratne zločine u Srbiji je jula 2019. godine donelo naredbu o obustavljanju istrage protiv Stojanovića kao i još tri osobe za ratne zločine u okolini Đakovice aprila 1999. godine. Zbog političkog delovanja protiv vladajuće koalicije, od 2016. godine Stojanović je čest sagovornik lista „Danas” kao i televizija N1 i Nova S, pri čemu od strane istih medija do aprila 2025. godine nije upitan za navode o odgovornosti za ratne zločine u operaciji Reka.¹⁷⁴

172 RTV, Jovanović: Koalicija “NADA” podneće skupštini Deklaraciju o Srebrenici, 09.07.2024, https://www.rtv.rs/sr_lat/politika/stranacka-hronika/jovanovic-koalicija-nada-podnece-skupstini-deklaraciju-o-srebrenici_1553349.html

173 Blic, TRKA ZA GLASOVE NA JUGU Izborne liste u Nišu: 11 koalicija, stranaka i grupa građana bori se za 61 mesto u Skupštini grada, 26.5.2024: <https://www.blic.rs/vesti/politika/izborne-liste-u-nisu-ove-stranke-idu-na-izbore-2024/zh17pzk>

174 YIHR, Aktivistička mreža Inicijative pamti žrtve u dolini Reka na Kosovu, 27.4.2023: <https://yihr.rs/bhs/aktivisticka-mreza-inicijative-pamti-zrtve-u-dolini-reka-na-kosovu/>

Tabela sa primerima institucionalnog poricanja

Datum	Izjava	Predstavnik/ca institucija	Ratni zločin koji se poriče	Oblik poricanja
15.01.2024.	„Činjenice koje je za istoriju sačuvala Danica Marinković ruše svaki pokušaj fabrikovanja događaja u Račku koji su poslužili kao nesuvislo opravdanje i povod za protivpravnu agresiju dela međunarodne zajednice na SR Jugoslaviju”.	Petar Petković, direktor Kancelarije za Kosovo i Metohiju Vlade Srbije	Ratni zločin u Račku	Banalno poricanje
06.04.2024.	„Ovo usvajanje rezolucije je toliko nefer zato što je donesena Opšta rezolucija o genocidu, pojedinačno je nepotrebno da se ide dalje”.	Aleksandar Vučić, predsednik Republike Srbije	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja
13.04.2024.	„Aleksandar Vučić koji je i sam žrtva genocida nad srpskim narodom, koji nikada nije upoznao ni svog dedu ni veći deo svoje porodice jer su bili Srbi, pa su, samim tim, zaslužili da budu ubijeni, a ni grob im se ne zna – taj Vučić je sad genocidaš”.	Ana Brnabić, predsednica Narodne skupštine Republike Srbije	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja

17.04.2024.	„Ali ako imamo nešto što se desilo na teritoriji samo jedne opštine u Bosni i Hercegovini, pa dajte, kako nešto možete onda proglasiti za genocid? Kako, kada imate situaciju da to nije prisutno na celoj teritoriji. Čak i u presudi stoji da je to samo na toj opštini”.	Ivica Dačić, ministar spoljnih poslova	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja
18.04.2024.	„Oni hoće da srpski narod dehumanizuju, oni hoće da iskompromituju Republiku Srpsku, oni hoće da je obesmisle, oni hoće da na Srbiju svalje novi teret starih podela, da je pod tim teretom obore i potčine”.	Milica Đurđević Stamenkovski, ministarka za brigu o porodici i demografiju	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja
23.04.2024.	„Kvalifikacija događaja koji su se dogodili u Srebrenici kao „genocida” je nedopustiva, netačna i pravno neprihvatljiva, posebno imajući u vidu da genocidna namera nije postojala, niti je takva namera ikada dokazana”.	Maja Popović, ministarka pravde	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja
14.05.2024.	„Kada je Vučić čuo, obavestio je javnost da je cilj rezolucije da se nametne najteža politička i moralna kvalifikacija za naš narod, da smo genocidni”.	Ana Brnabić, predsednica Narodne skupštine Republike Srbije	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja
24.05.2024.	„Najbolje da pobijemo sve te ljude, koje su mučili, maltretirali, koji su bili krivi zato što su branili svoju zemlju, poput generala Lazarevića. Čovek je odležao sve što je trebalo da odleži u zatvoru. I što nije trebalo je odležao...”	Aleksandar Vučić, predsednik Republike Srbije	Ratni zločini na Kosovu	Poricanje tumačenja

04.06.2024.	„Način na koji je ta nesrećna rezolucija usvojena i narativ kojim je obrazložena svedoči o dubini političke hipokrizije dela međunarodne zajednice, ali i o tome da njihova sila i arogancija ipak imaju ograničen domet. Jedna mala, nezavisna i slobodoljubiva zemlja, predvođena svojim predsednikom, uspela je snagom istine i argumenata da tom dokumentu oduzme suštinski legitimitet”.	Bratislav Gašić, ministar odbrane	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja
04.09.2024.	„Veoma sam zahvalan za priliku da mogu ovo da Vam kažem i da Vam se još jednom zahvalim na ogromnom ličnom doprinosu u našim odnosima, ali ogromnom ličnom doprinosu u očuvanju istine, što ste nam pomogli da se uspešno borimo protiv pokušaja donošenja rezolucije o lažnom genocidu u Srebrenici”.	Aleksandar Vulin, potpredsednik Vlade Republike Srbije	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja
25.12.2024.	„U maju su suprotno svim pravilima međunarodnog javnog prava doneli odluku da se obeležava dan genocida u Srebrenici. Mi smo se suprotstavili i tada su mi rekli svi „ovo ti nikada neće zaboraviti”, jer sam predvodio jednu hrabru borbu hrabrih zemalja da se suprotstave najmoćnijima”.	Aleksandar Vučić, predsednik Republike Srbije	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja

Tabela sa primerima vaninstitucionalnog poricanja

Datum	Izjava	Subjekt poricanja	Ratni zločin koji se poriče	Vrsta poricanja
13.1.2024.	„Istina koju sam tada utvrdila kao istražni sudija stoji i dan danas, a to je da u Račku nije bilo nikakvog masakra civila, već da je to bila legitimna akcija srpske policije nad teroristima tzv. Oslobodilačke vojske Kosova“.	Istražni sudija u slučaju „Račak“ Danica Marinković	Ratni zločin u Račku	Banalno poricanje
15.1.2024.	„U Račku nije bilo civila i u policijskoj akciji likvidirana je teroristička grupa koja je predstavljala veliku pretnju i za civile i za policiju“	Goran Radosavljević, osumnjičen za ubistvo braće Bitići	Ratni zločin u Račku	Banalno poricanje
26.1.2024.	„Uoči 25 godina od bombardovanja SRJ, podsećam na još jednu NATO provokaciju, a radi se o montiranom incidentu u kosovskom Račku, koji je poslužio kao povod za masovnu vojnu operaciju protiv Jugoslavije kršeći sve principe međunarodnog prava“.	Portparolka ruskog Ministarstva spoljnih poslova Marija Zaharova	Ratni zločin u Račku	Poricanje implikacija

3.5.2024.	Poglavar Srpske pravoslavne crkve (SPC) Porfirije naveo je u poslanici povodom Uskrsa po Julijanskom kalendaru da predlažaći rezolucije Ujedinjenih nacija o genocidu u Srebrenici "pokušavaju srpski narod da proglase počiniocem genocida". Rezoluciju je nazvao „amoralnom“.	Patrijarh SPC Porfirije	Genocid u Srebrenici	Poricanje tumačenja
24.5.2024.	„U danu kad gospodari sveta udruženi sa svojim poslušnim satelitima, žele da nam na čelo prilepe strašni beleg genocidnog naroda – obuzet sam ponosom“.	Reditelj i glumac Radoš Bajić	Genocid u Srebrenici	Poricanje implikacija
24.5.2024.	„Tamo je (u Srebrenici) oko 3000 ubijeno. Nikad Haški tribunal nije utvrdio broj žrtava. Nigde nema brojki žrtvi u presudama.“	Tomo Kovač, optužen za genocid u Srebrenice	Genocid u Srebrenici	Banalno poricanje
9.7.2024.	„Poslanička grupa koalicije NADA podneće Skupštini predlog deklaracije o Srebrenici u kojoj se, između ostalog navodi da se u Srebrenici nije dogodio genocid“.	Šef poslaničke grupe i predsednik Nove Demokratske stranke Miloš Jovanović	Genocid u Srebrenici	Poricanje implikacija
8.9.2024.	„Ja sam u komandnom lancu bio treći, odnosno u sredini. Ja sam dobio 20 godina. Ja sam ponosan što smo uspeali da odbranimo Kosovo i spasimo živu silu i tehniku.“	Nebojša Pavković, osuđen za zločine protiv čovečnosti na Kosovu	Ratni zločini na Kosovu	Banalno poricanje
29.12.2024.	„Vidim da imaš vrlo pametnog sina, a da li si ti sazeo do znanja da u Srebrenici nije bilo genocida? Bio je veliki zločin ali ne genocid“.	Vojislav Šešelj, osuđeni ratni zločinac i predsednik SRS	Genocid u Srebrenici	Poricanje implikacija

